

Hapishanelerde İfade Özgürlüğü

Berivan E. Korkut - Hilal Başak Demirbaş

TCPS
kitaplığı

TC
ADALET BAKANLIĞI
T Tipi Kapatılı ve Açık Ceza İnfaz Kurumları
Mektup Okuma Komisyonu Başkanı
GÖRÜLDÜ

TCPS Kitaplığı 23

Hapishanelerde İfade Özgürlüğü / Berivan E. Korkut ve Hilal Başak Demirbaş

Kapak ve Sayfa Tasarım: Tayfun Koç
İnfografi: Ali Ağdoğan
Son Okuma: Tayfun Koç
İngilizce Çeviri: Sidar Bayram

ISBN 978-605-80724-3-5
Baskı: Nisan 2019

Ceza İnfaz Sisteminde Sivil Toplum Derneği
Adres: Katip Mustafa Çelebi Mahallesi, Billurcu Sokak,
No:5 Daire:2 Beyoğlu / İstanbul
Telefon: 0212 293 69 82
e-posta: info@tcps.org.tr

Baskı ve Cilt
İncekara Kağ. Mat. Yay. ve Dış Tic. Ltd. Şti.
Tel: 0212 501 0883

CİSST
CEZA İNFAZ SİSTEMİNDE SİVİL TOPLUM DERNEĞİ

İsveç
Sverige

HAPİSHANELERDE İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ

Berivan E. Korkut - Hilal Başak Demirbaş

Bu kitap, Ceza İnfaz Sisteminde Sivil Toplum Derneği'nin İsveç Başkonsolosluğu tarafından desteklenen "Hapishanelerde İfade Özgürlüğu" Projesi kapsamında gerçekleştirilmiştir.

Çalışmada yer alan "2017-2018 Hapishanelerde İfade Özgürlüğu Raporu"nda verilen bilgi ve sunulan görüşler CİSST'e aittir. İsveç Başkonsolosluğu'nun resmi görüşlerini yansıtmaz.

Proje kapsamında düzenlenen Hapishanelerde İfade Özgürlüğu Çalıştayı'nda sunulan metinler yazarlara aittir; İsveç Başkonsolosluğu ve CİSST'in görüşlerini ifade etmez.

Teşekkürler

Aylin Çelikçi, Duygu Doğan, Hadice Korkut, Heval Zelal Avcı, İdil Aydınoğlu, Ezgi Yusufoglu, Lal Vulkan, Özge Kelebek ve Serdar Usturumcalı

İÇİNDEKİLER

Önsöz	7
2017-2018 Hapishanelerde İfade Özgürlüğü Raporu	11
1. Giriş	12
2. 2017-2018 Genel Bakış	17
3. OHAL ve Güncel Durum	19
4. Yöntem ve Değerlendirme	25
4.1. Avukat Görüşmelerine Getirilen Kısıtlamalar	35
4.2. Süreli ve Süresiz Yayın Kısıtlamaları	39
4.3. Mektup Kısıtlamaları	49
4.4. Görüş ve Telefona Getirilen Kısıtlamalar	54
4.5. Radyo-TV Alanında Kısıtlamalar	60
4.6. Dilekçelerin Kısıtlanması	63
4.7. Sosyal ve Sportif Aktivitelerin ve Atölyelerin Kısıtlanması ..	65
Öneriler	68
Hapishanelerde İfade Özgürlüğü Çalıştayı	71
1980'lerde Hapishanelerde İfade Özgürlüğü - Nadire Mater	72
Tecridi Kırarak; Dışarıdan İçeri Köprü Olmak - Gamze Yentür	77
Dışarda Deli Dalgalar - Seda Öz	86
Ekler	91

ÖNSÖZ

Türkiye hapishanelerindeki mahpus nüfusunda her geçen gün ciddi bir artış yaşanmaktadır. Bu artış, yaşanan ihlallerin katlanarak büyümesine neden olurken, var olan sorunların gündeme taşınmasını daha elzem hale getirmektedir. 2017 yılından itibaren yürürlüğe giren yasalarla birlikte sınırlamalar artırılmış, daha önce yasalarda olan ama uygulanmayan maddeler uygulanmaya başlanmış, yasal dayanağı olmayan de facto uygulamaların etki alanları genişlemiştir. Hapishaneler bu süreçten olumsuz etkilenmiş ve hapishanelerde ifade özgürlüğünün kullanımına ciddi sınırlamalar getirilmiştir. 2018 yılında bu sınırlamalar artarak devam etmiştir.

Hapishanelerde ifade özgürlüğü son dönemde gazeteci mahpuslar üzerinden gündeme gelse de yeteri kadar tartışılmamaktadır. Mahpusların da diğer herkes gibi ifade özgürlüğüne sahip olduğunu, hiçbir kısıtlama olmadan bilgiye erişebilmelerinin olanaklarının yaratılması gerektiğini görmek elzemdir. Ceza İnfaz Sisteminde Sivil Toplum Derneği / Türkiye Hapishane Çalışmaları Merkezi (CİSST/TCPS) olarak İsveç Konsolosluğu'nun desteğiyle yürüttüğümüz *Hapishanelerde İfade Özgürlüğü Projesi* ile 2017 ve 2018 yılları arasın-

da bize gelen mektuplar, danışma hattı, avukat görüşleri ve basında çıkan haberlerle mahpusların ifade özgürlüğü kapsamında yaşadığı sorunları izledik ve raporladık.

İfade özgürlüğü alanında çalışan kurumlar, sendikalar, insan hakları ve mahpus hakları alanında çalışan dernekler, inisiyatifler, avukat örgütleri ve aktivistler ile Bianet'in de iştirakçi olduğu "Hapishanelerde İfade Özgürlüğü Çalıştayı" düzenlendi.¹ Bianet'ten Nadire Mater'in *1980'lerde Hapishanelerde İfade Özgürlüğü*, Görülmüştür'den Gamze Yentür'ün *Tecridi Kırarak; Dışarıdan İçeriye Köprü Olmak* ve Dışarda Deli Dalgalar ekibinden Seda Öz'ün *Hapishanelerde İletişim Sorunları* başlıklı sunumlarını raporun sonunda bulabilirsiniz.

Çalıştay katılımcılarıyla birlikte ortaya çıkan fikirler ve tartışmalar sonucunda bir politika belgesi hazırladık² ve milletvekilleriyle paylaşıp konunun gündemleştirilmesine katkı sağladık.

Ayrıca proje kapsamında mahpusların en temel ihtiyaçlarına ve iletişim araçlarına erişimlerinde yaşadıkları sorunları bir animasyon ile anlattık.³ Bu sorunların görünür olması ve farklı kesimlere de ulaşması için sosyal medya araçlarımız ve çeşitli etkinlikler aracılığıyla yaygınlaştırdık.

Hapishanelerde ifade özgürlüğünü tartışırken mektupla iletişimin sınırlandırılmasını, kitap ve yazılı diğer basına ulaşmada yaşanan engelleri, haber alma araçlarına getirilen kısıtlamaları, aile görüşlerinde yaşanan aksaklıkları, adalete erişim kapsamında avukat görüşlerini

1 http://bianet.org/bianet/insan-haklari/201058-cisst-ve-bianet-in-gundemi-hapishanelerde-ifade-ozgurlugu?bia_source=rss

2 Politika belgesinde hazırlamış olduğumuz öneriler, bu kitapta "Öneriler" başlığının altında yer almaktadır.

3 <https://vimeo.com/299836726>

ve dilekçelerle ilgili yaşanan sorunları ve sosyal aktivitelere katılımın asgariye indirilmesini ön plana çıkarmayı hedefliyoruz. Bu kitap ile belirlediğimiz bu başlıklar üzerinden mahpusların yaşadıkları sorunları tespit ederek bunların çözümüne yönelik bir tartışmanın hapishaneyle ilişkide olan veya hapishanelere ulaşamayan, bu suretle ifade özgürlüğü hakkını kullanmayan diğer insanlara da yansımaları umuyoruz. Proje süresi boyunca durumlarını bizlere aktaran ve bu kitabın ihlalleri azaltacağına dair umutları olan mahpuslara teşekkürlerimizi sunmak isteriz.

**2017-2018
HAPİSHANELERDE
İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ
RAPORU**

1. GİRİŞ

İfade özgürlüğü, 1948 tarihli İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 19. maddesinde; birinci kuşak insan haklarından biri olarak 1966 tarihli BM Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme'nin 19. maddesinde ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 10. maddesinde tanımlanmıştır. İfade özgürlüğü, temel insan haklarının bir unsuru olmanın yanı sıra, onun korunması ve güçlendirilmesi için de en temel dayanaklardan biridir ve başka hakların da korunması açısından merkezi bir rol oynar.⁴

İfade özgürlüğü, klasik haklar olarak da adlandırılan birinci kuşak haklardan biridir. Başta yaşama, işkence görmeme hakkı, kölelik yaşağı olmak üzere özel yaşama, haberleşmeye, düşüncüyü açıklamaya müdahale etmeme gibi dokunulmazlıklar bu hakların özünü oluşturmaktadır. İnsan hakları hukukunun temel prensibine uygun ola-

4 Tanör, Bülent, "Siyasi Düşünce Hürriyeti ve 1961 Türk Anayasası", Öncü Kitabevi, İstanbul, 1969, s. 27.

rak kişiler bu haklara doğuştan sahiptirler. Devlet bu haklara müdahale etmemenin yanı sıra (*negatif yükümlülük*) müdahale edilmesini önleme yükümlülüğü (*pozitif yükümlülük*) bulunmaktadır. Böylece kişiye devletin, toplumun ve üçüncü kişilerin dokunamayacağı, özel ve bağımsız bir eylem alanı sağlanması hedeflenir. Öte yandan haklar mutlak değildir, bu özgürlük alanının nasıl ve hangi kriterlere uygun olarak sınırlandırılabilceği de yine hukuki metinler ve içtihatlarla belirlenir.

İfade özgürlüğü, “düşünceyi söz, yazı ya da başka vasıtalarla başkalarına aktarabilme, anlatabilme, yayabilme ve onları kendi düşünce ve inançlarının doğruluğuna ikna edebilme, inandırabilme, tercihleri doğrultusunda tutum ve davranışlarda bulunabilme hakkı” veya “bir düşünce, inanç, kanaat, tutum veya duygunun barışçı yoldan açığa vurulmasının veya dış dünyada ifade edilmesinin serbest olması” şeklinde ifade edilebilir.⁵

Kişinin en temel haklarından biri olan ifade özgürlüğü, genellikle düşünce ve kanaat özgürlüğüyle birlikte tanımlanır. İfade özgürlüğü sahip olunan düşünceden ötürü kınanmamak, düşünceleri özgürce geliştirebilecek ortama ve araçlara sahip olmak, düşünce veya inancı diğer insanlar ve toplum ile paylaşabilmek, yayabilmek, aşılabilme ve başkalarına ait fikirlere, düşüncelere ve kanaatlere erişebilmek unsurlarını içermektedir. Pozitif yükümlülüğü uyarınca devlet, bu özgürlüğün yaşanabileceği ortamı hazırlamak ve bu hakkın 3. kişiler tarafından ihlal edilmesini önlemek; negatif yükümlülüğü gereğince de kabul edilen sınırları içerisinde bu özgürlüğün kullanılmasına müdahale etmemek durumundadır.

İfade özgürlüğü, sadece lehte olduğu kabul edilen veya zararsız veya

5 A.g.e., s. 27.

ilgilenmeye değmez görülen “haber” ve “düşünceler” için değil, ayrıca devletin veya nüfusun bir bölümünün aleyhinde olan, onlara çarpıcı gelen, onları rahatsız eden haber ve düşünceler için de uygulanır olmak zorundadır.⁶ Bunlar demokratik toplumun, çoğulcu luğun, hoşgörünün ve açık fikirliliğin gerekleridir. İfade özgürlüğü, Sözleşme’nin 10. maddesindeki bazı istisnalara tabidir, ancak bu istisnalar dar yorumlanmalıdır ve kısıtlamaların gerekliliği ikna edici bir şekilde ortaya koyulmalıdır.

AİHS madde 10, ifade özgürlüğünün kapsamı ve tanımı ile başlar. Sonrasında ise ifade özgürlüğüne karşı uygulanacak müdahalelerin neler olduğu, bu müdahale esnasında hangi kriterlerin gözetilmesi gerektiği açıklanır. Demokratik toplumlar da dahil ifade özgürlüğü sınırlamalardan muaf değildir. Ancak ifade özgürlüğünün kısıtlanacağı her durumda, bu maddede yer verilen genel kriterlerin varlığı aranmaktadır. Başlıca kriterler; yasada öngörülmüş olması, belirtilen amaçlara yönelik olması ve ulaşılmak istenen meşru amaçla orantılı olmasıdır. İfade özgürlüğüne getirilen sınırlamaların genel olmaması da öngörülen önemli ölçütlerden birisidir. İfade özgürlüğü üzerindeki her tür kısıtlama, koşul, sınırlama ya da herhangi bir müdahale biçimi, bu özgürlüğün sadece belirli bir kullanımı üzerinde uygulanabilir.

İfade özgürlüğü hakkının özüne asla dokunulamaz.

Temel hakların ağır olarak ihlal edildiği kapalı alanlarda ifade özgürlüğü de yoğun ve çoğu zaman denetimsiz sınırlamalara maruz kalmaktadır. Ancak öncelikle hapisaneler ve ifade özgürlüğü hakkını bir arada görmeye alışkın olunmadığı gerçeğine dikkat çekmek

6 <http://www.danistay.gov.tr/upload/avrupainsanhaklarisozlesmesi.pdf> Erişim Tarihi: 23.01.2019

gerekmektedir. Bu durum, sivil toplumun ve hak savunucularının yoğun ve ağır hak ihlallerine yönelmek durumunda kalması kadar hapisaneler ile bazı hak ve özgürlüklerin yan yana gelmeyeceği kabulünden de kaynaklanıyor olabilir. Ancak kurumsal olarak da benimsediğimiz hapsedmeye ilişkin oluşturulmuş insan hakları normlarına göre: “Özgürlüğünden yoksun bırakılan kişiler, kendilerini mahkûm eden ya da tutuklayan bir karar ile hukuken ellerinden alınmayan bütün haklarını muhafaza ederler” ve “özgürlüğünden yoksun bırakılan kişilere getirilen kısıtlamalar, asgari gereklilikte ve haklarında hükmedilen kararın meşru amacıyla orantılı olmalıdır.”⁷

Bu bağlamda ifade özgürlüğü, özgürlükten mahrum kalınan alanlarda da devam etmektedir. İfade özgürlüğünden mahrum kalmamak *dışarıdakiler* için önemli olduğu kadar, özgürlüğünden mahrum bırakılmış kişiler için de bir o kadar önemlidir.

Hapishanelerde İfade Özgürlüğü Projesi kapsamında mahpusların, ifade özgürlüğü haklarını nasıl kullandıklarını ve bu hakkın kullanımında nasıl sorunlar ya da kısıtlamalarla karşılaştıklarını tespit etmeyi hedefledik. İfade özgürlüğünün yerel, bölgesel ve uluslararası hukuki metinler ve mahkeme kararlarıyla oldukça genişlemiş olan kapsamını daraltarak, mahpusların düşünce ve bilgiye ulaşmak, bunları paylaşmak, aktarmak ve yaymak için birbirleriyle ve dış dünya ile iletişim kurmalarını sağlayan araçları temel aldık. Bu çerçevede yaptığımız izlemedeki bulgularımızı şu başlıklarda sıraladık: kitap, süreli yayın, radyo-tv, mektup, dilekçe, görüş ve telefon, sosyal-sporitif aktiviteler ve atölyelerin kısıtlanması.

Bu bilgiler, 2017-2018 yılları arasında mahpuslar tarafından mek-

7 Avrupa Cezaevi Kuralları, Rec (2006) 2 Sayılı Tavsiye Kararı, 1. Bölüm Temel İlkeler, madde 2 ve 3.

tup ve danışma hattı üzerinden, ayrıca mahpusların yakınları ve avukat görüşleri aracılığıyla bizlere iletilmiştir. İnsan hakları alanında çalışan sivil toplum örgütlerinin hapisanelerde izleme yapamıyor olmaları birçok sorunu beraberinde getirdiği gibi, sınırlı kaynaklarla yapıyor oluşu da verilere ulaşmada bir engel oluşturmaktadır. Yine bu süreçte mektupların derneğe gönderilmesinde, bizlerin yazdığı mektupların ve dilekçelerin mahpuslara verilmesinde birçok problem ve engel çıksa da farklı hapisanelere ve farklı özgünlükleri olan mahpuslara mektuplar aracılığıyla ulaşmaya çalıştık. Yaşadığı sorunları mektupla anlatamayan mahpuslar avukat görüşü talep ettiklerinde CİSST/TCPS'nin gönüllü avukatları ile görüş sağlanmaya çalışıldı. Proje süresince 23 kez avukat görüşü gerçekleştirdi. Her bir kişinin öznel deneyimini yansıtmak güç olsa da farklı grupların ve öznelliklerin deneyimlerini çalışma kapsamına dahil etmek için özen gösterdik. İletişime geçtiğimiz mahpuslar arasında din, dil, ırk, etnik köken, sosyo-ekonomik durum, cinsiyet kimliği, cinsel yönelim, siyasi görüş ve suç tipi ayrımı yapılmamıştır.

2. 2017-2018 GENEL BAKIŞ

Öncelikle 2017-2018 yıllarına ve Olağanüstü Hal'in (OHAL) etkilerine ayrıntılı bakmadan hapisanelerde 2005 yılından itibaren değişen mahpus nüfusuna ve etkilerine değinmek gerekir. Türkiye'de 2005 yılına kadar 50 bin seyreden mahpus nüfusu düzenli olarak artmış, 2016 senesinde 187 bine ulaşmıştır. 2016 yılının temmuz ayında gerçekleşen darbe girişimi sonrası mahpus sayısı 214 bine çıkmış, 671 sayılı Kanun Hükmünde Kararname (KHK) ile getirilen düzenlemeler mahpus sayısını 195 bine düşürmüştür. 2005 yılında yürürlüğe giren yeni infaz kanunu ile koşullu salıverilme için gereken infaz süresi uzatılmış, 671 sayılı KHK ile bu süre eski haline ½ oranına indirilmiştir.⁸ Bu düzenleme kısmi af olarak değerlendirilmiştir. Bu konuyla ilgili CİSST/TCPS olarak da durumun "hapisha-

8 2005 yılında yürürlüğe giren 5275 Sayılı Ceza Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun, 1 Haziran 2005 ile şartlı salıverme için gerekli infaz süresi cezanın ½'sinden (647 Sayılı Ceza İnfaz Kanunu md. 19/1) 2/3'üne (CGTİK md. 107/2) çıkarılmıştır. Örneğin 6 yıl hapis cezası almış olan bir mahpusun koşullu salıverilme hakkından faydalanması için hapisanede kalması gereken süre 3 yıl iken 2005 tarihli infaz kanunu ile 4 yıla çıkmıştır. Dolayısıyla cezaların infaz süresi uzamış bu da hapisanedeki kişi sayısının artmasına sebep olmuştur.

nelerdeki doluluk oranına dayalı olarak gerçekleşen düzenlemenin; eşitlik ilkesini de kapsayacak ve toplumsal konsensüse, toplumsal vicdana dayanabilecek şekilde gözden geçirilip yeniden düzenlenmesi gerektiğini; aksi takdirde günü kurtarmaktan öteye gitmeyecek bir yaptırım olacağına” işaret eden bir metin kaleme aldık.⁹

Adalet Bakanlığı’nın derneğimize göndermiş olduğu 7 Ocak 2014 tarihli bilgi edinme başvurusuna vermiş olduğu cevapta 2017 yılı sonuna kadar 118 bin kapasiteli 199 yeni hapisane açılacağını belirtmişti. Aynı raporda 2017 yılı sonuna kadar 250 bin üzeri mahpus nüfusu olacağı ifade edilmiştir. Kasım 2018’de Adalet Bakanlığı’nın meclise sunduğu raporda sayınının 258.660 olduğu belirtildi. Hapisane nüfusunda tüm bu artışa rağmen hapisanelerin sayısı 651’den 396’ya¹⁰ düşmüş, 2000-2015 tarihleri arasında 121 yeni hapisane ve 32 ek bina inşa edilmiştir.¹¹ Mahpus nüfusu artarken hapisane sayısının azalması kapasitenin azaldığına dair bir algıya sebep olsa da asıl durumu küçük kapasiteli hapisanelerin kapatılarak yerine kampüs tipi hapisanelerin açılması üzerinden tartışmak gerekliliği ortadır.

OHAL sürecinde yaşanan bir diğer önemli gelişme 673 sayılı KHK ile Cezaevi İzleme Kurulları’nın bütün üyelerinin görevlerinden uzaklaştırılmasıdır. Yeni kişilerin seçilmesi ve göreve başlaması İzleme Kurulları’nın işleyişinde aksamalara sebep olmuştur.¹²

9 <https://m.bianet.org/bianet/insan-haklari/181552-turkiye-hapishaneleri-son-10-yil-ve-yakin-donemdeki-gelismeler> Erişim Tarihi: 10.09.2018.

10 <http://www.cte.adalet.gov.tr/#> Erişim Tarihi: 02.01.2019.

11 Adalet Bakanlığı’nın CİSST/TCPS’in bilgi edinme başvurusuna verdiği 7 Ocak 2014 tarihli bilgi edinme başvurusunun cevabı.

12 <http://www.tcps.org.tr/?q=content/k%C4%B1smi-%C3%B6zel-affa-ili%C5%9Fkin-d%C3%BC%C5%9F%C3%BCncelerimizdir> Erişim Tarihi: 21.11.2018.

3. OHAL VE GÜNCEL DURUM

2016 tarihinde OHAL ilan edilmesi ve sonrasında çıkarılan KHK'lerin devlet ve toplum ilişkilerinde yarattığı köklü değişiklikler, hapisanelerin koşullarını ve mahpusların durumlarını da birebir etkilemiştir. Tüm bu süreç, mahpusların yaşam alanlarını doğrudan ve/veya dolaylı etkilediği gibi, var olan hakların askıya alınmasıyla ihlallere ve kötü muamelelere zemin hazırlamıştır. Derneğimize yansıyan mahpus şikâyetlerinden yola çıkarak OHAL ve sonrasında hapisanelerde yaşanan hak ihlallerinde ciddi bir artışın olduğunu söylemek mümkündür.

Hapisanelerde yaşanan sorunların bir kısmı OHAL kapsamında çıkarılan KHK'lerle ilgiliyken diğer bir kısmı daha önce uygulanmayan yönetmelik maddelerinin uygulanmaya başlamasıyla ortaya çıkmıştır. Aynı zamanda çıkarılan yeni yönetmelikler, genelgeler ve uygulamaya yönelik genel yazılar aracılığıyla da yeni birçok kısıtlamalar gündeme gelmiştir. OHAL sürecinde KHK'lerle getirilen yeni uygulamalar, OHAL'in sona ermesiyle tamamen kalkmıştır. Fakat bu süreçte OHAL ve KHK'lerle doğrudan ilişkilendirilmeden çıkarılan yönetmelikler, genelgeler ve uygulamaya yönelik ge-

nel yazılar yürürlükte kalmaya devam etmiştir. Bu belgelerden kaynaklı yaşanan sorunlar güncelliğini korumaktadır. Aşağıda OHAL boyunca hapisaneleri fazlasıyla etkileyen KHK'lere kısaca değinmeye çalışacağız.

İlk olarak 676 sayılı KHK¹³ Türk Ceza Kanunu'nun 220. maddesinde belirlenen ve Terörle Mücadele Kanunu (TMK) kapsamına giren suçlardan mahkûm olanların görüşmelerinin Cumhuriyet Savcısı'nın istemi ve infaz hâkiminin kararıyla üç ay süreyle teknik cihazla sesli veya görüntülü olarak kaydedilebileceği, mahpus ile avukatının görüşmesini izlemek amacıyla bir görevlinin görüşmede hazır tutulabileceği, mahpusun avukatına veya avukatının mahpusa verdiği belgelerin örneklerine el konulabileceği, konuşmaların kayıt altına alınabileceği, görüşmelerin gün ve saatine sınırlandırma getirilebileceği, görüşmenin sonlandırılabilmesi, Cumhuriyet Başsavcılığı'nın istemiyle hükümlünün avukatlarıyla görüşmesi infaz hâkimince altı aya kadar yasaklanabileceği belirtilir. 676 sayılı KHK mahpusun avukatıyla görüşme hakkını ve gizliliğini ihlal etmiştir.

667 sayılı KHK¹⁴ Türk Ceza Kanunu'nun “Devletin Güvenliğine Karşı Suçlar”, “Anayasal Düzene ve Bu Düzenin İşleyişine Karşı Suçlar”, “ Milli Savunmaya Karşı Suçlar”, “Devlet Sırlarına Karşı Suçlar ve Casusluk” ile Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren “suçlar ve toplu işlenen suçlar” bakımından tutuklu olanların yakınlarının ziyaret hakkını önemli ölçüde sınırlandırmıştır. Bu KHK'ye göre Adalet Bakanlığı ile Cumhuriyet Başsavcılığı'nın yetkisi dahilinde mahpuslar eşi, ikinci dereceye yakın kan ve birinci derece kayın hı-

13 <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/10/20161029-5.htm> Erişim Tarihi: 15.12.2018.

14 <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/07/20160723-8.htm> Erişim Tarihi: 15.12.2018.

sımlarıyla görüşebilecek, görüş ve telefon hakları haftada bir kereden iki haftada bir düşürülecektir.

677 sayılı KHK'nin¹⁵ 4. maddesinin 1. fıkrası mahpusların eğitim haklarına çeşitli sınırlamalar getirmiştir: “terör örgütü üyeliği veya bu örgütlerin faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlar sebebiyle tutuklu veya hükümlü olarak ceza infaz kurumunda bulunanlar, olağanüstü halin devamı ve kurumda barındırıldıkları süre zarfında, ülke genelinde uygulanan merkezi sınavlar ile örgün ve yaygın her türlü eğitim ve öğretim kurumları ile kamu kurum ve kuruluşları tarafından ceza infaz kurumu içinde veya dışında yapılan ya da yaptırılan sınavlara giremezler.” Bu fıkra ile siyasi mahpusların hapisane içinde ve dışında sınavlara girmeleri engellendi. OHAL süreci boyunca kaç mahpusun eğitim hakkının engellendiğine dair resmi bir sayı açıklanmamıştır. CİSST/TCPS'nin *Türkiye'de Öğrenci Mahpus Olmak* raporunda¹⁶ bu durum şöyle özetlenmiştir: CTE'nin 2016 yılı faaliyet raporunda¹⁷ ve İstanbul Milletvekili Sezgin Tanrıku'nun verdiği soru önergesine verilen cevapta, Mart 2017 tarihi itibarıyla 2.379 örgün öğretimde okuyan mahpus, 33.268'de yaygın eğitimde okuyan mahpus bulunmaktadır. 21 Ağustos 2017 tarihinde İstanbul Milletvekili Gamze Akkuş İlgezdi'nin soru önergesine verilen cevapta, 2016 yılı sonu itibarıyla örgün eğitime kayıtlı 36.033, yaygın eğitime kayıtlı 33.268 mahpus bulunmaktadır. Bir ay arayla verilen bu verilerde kayıtlı mahpus sayısı ile öğrenimine devam edebilen mah-

15 <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/11/20161122-1.htm> Erişim Tarihi: 15.12.2018.

16 http://www.tcps.org.tr/sites/default/files/kitaplar/ogrenci_mahpus_raporu_mayis2018.pdf Erişim Tarihi: 15.12.2018.

17 http://www.cte.adalet.gov.tr/menudekiler/raporlar/2016_faliyet_raporu.pdf Erişim Tarihi: 15.12.2018.

pus sayısı arasında 33.654 fark vardır. Bu farkın 677 sayılı KHK nedeniyle öğrenim hakkı elinden alınan kişiler olduğu düşünülebilir.

696 sayılı KHK'nin¹⁸ 101. ve 103. maddelerinde TMK kapsamına giren suçlar nedeniyle tutuklu ve hükümlü olan mahpuslara duruşmaya sevk edilirken idare tarafından verilen tek tip kıyafeti giyme zorunluluğu getirilmiştir. Türk Ceza Kanunu'nun "Anayasayı İhlal" ve "Hükümete Karşı Suç" maddeleri sebebiyle tutuklu ve hükümlü olanların badem kurusu, TMK kapsamında tutuklu ve hükümlü diğer mahpusların ise gri renkli tulum biçiminde giysiler giyeceği belirtilmiştir. Tek tip kıyafetle ilgili çıkan KHK'de bir özel uygulama olduğunu görmekteyiz. Çocuk ve hamile kadınlara bu maddenin hükümleri uygulanmayacaktır. İkili cinsiyet sistemi ile açıklanan bu maddelerde LGBTİ+ mahpusları içeren ayrıca bir ek yapılmamıştır. Çıkarılan KHK'de bir ay içerisinde gerekli yönetmeliklerin yayımlanacağı ve uygulamanın başlatılacağı karar altına alınmış olsa da söz konusu yönetmelik çıkarılmamıştır. Mevcut durumda tek tip elbise uygulaması yürürlükte değildir.

Yukarıda da belirttiğimiz gibi OHAL sürecinde hapisanelerde yaşanan sorunların bir kısmı çıkarılan KHK'lerle doğrudan ilgili olsa da bir kısmı yönetmelik, genelgeler ve/veya de facto uygulamalardan kaynaklanır. OHAL öncesinde olduğu gibi OHAL sonrasında da hapisane nüfusundaki artış birçok soruna sebep olmuştur. Yaşanan kapasite fazlalığını odalardaki ranza sayılarını artırarak çözmeye çalışmışlardır. Bu önleme rağmen son iki yılda birçok mahpus yerlerde uyumak zorunda kaldıklarını, yer yataklarının koğuşun dışına kadar taşıdığını, tuvaletlerin girişlerine yataklar konulduğunu ve atölyele-

18 <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/12/20171224-22.htm> Erişim Tarihi: 15.12.2018.

rin yatakhaneye dönüştürüldüğünü aktarmışlardır. Bu değişim ve dönüşüm birçok soruna neden olduğu gibi toplu yaşam alanlarının hijyenik olmasını da imkânsız hale getirmiş ve birçok sağlık sorununa sebep olmuştur. En sık karşılaşılan sorunlardan bir diğeri, mahpusların revir ve hastaneye sevk olmalarında yaşanan gecikmelerdir. Derneğimize gelen şikâyetlerden yola çıkarak 2017-2018 yılları arasında mahpusların farklı hapishanelere zorla sevk edilmelerinde artış yaşandığını söylemek mümkündür. Bir hapishaneden başka bir hapishaneye sevk olduktan sonra özellikle siyasi mahpuslar “haklı sebep” oluşmadığı gerekçesiyle çıplak aramayı kabul etmediklerini ve sonrasında şiddet olaylarının yaşandığını sıklıkla aktarmışlardır. Yine OHAL sonrasında mahpuslardan gelen şikâyetlerden yola çıkarak sorunları şöyle sıralayabiliriz:

- Aramaların çok sık ve oldukça provokatif bir şekilde yapıldığını,
- Aramaların gecenin geç saatlerinde ani baskınlar şeklinde yapılarak sürekli psikolojik baskı altında tutulduklarını,
- Tek tip tıraş dayatıldığını,
- Ayakta sayım vermelerinin istendiğini, bunu kabul etmedikleri takdirde sürekli disiplin cezaları verildiğini ve/veya her aramada darp edildiklerini,
- Koridorda askeri nizam tek sıra halinde yürümelerinin istendiğini,
- Koğuş havalandırmasının üzerine tel çekilerek gün ışığından ve temiz havadan yeterince faydalanmalarının engellendiğini,
- Havalandırma kapılarının bilinçli olarak geç açılıp erken kapatıldığını,

- Yemek çeşitliliğinde ve kalitesinde ciddi bir düşüşün yaşandığını,
- Yemeklerin yeterli miktarda verilmediğini,

belirtmişlerdir.

Bu etki alanının içerisinde, tüm mahpusların yaşadıkları sorunlara ek olarak, ayrıca çalıştığımız özel ihtiyaçları olan mahpuslara yönelik de farklılaşan birçok sorun ve ihlal ortaya çıkmıştır. Öncelikle bu çalışmanın tüm mahpusları etkileyen yönetmelik değişikliklerini ve sorun alanlarını ortaya koymaya çalıştığını, ayrıca özel ihtiyacı olan mahpuslara detaylı değinilemediğini belirtmek gerekir.

4. YÖNTEM VE DEĞERLENDİRME

2018 yılında yürütmüş olduğumuz proje kapsamında 2017 ve 2018 yılları arasında derneğe gelen mektupları, mahpusların ifade özgürlüğü konusunda yaşadıkları sorunları öncelik alarak izledik ve raporladık.

2017 yılında derneğimize 158 farklı hapisaneden 1498 mahpus tarafından toplamda 2196 mektup gönderilmişti. 2017 yılı içerisinde mahpuslar tarafından gönderilen tüm mektupların geriye dönük incelenmesinin mümkün olmadığını hesaba kattığımızda örnekleme sınırlandırma ihtiyacı duyduk. 2017-2018 yılları arasında derneğimize gelen tüm mektuplar içerisinde tesadüfi-rastgele örneklem ile 1000 mektup seçtik. Seçilen 1000 mektubun 76 farklı hapisaneden, 312 farklı mahpus tarafından gönderildiğini söyleyebiliriz. Bu sayılar incelenirken mahpusların bir yıl içerisinde birden fazla mektup gönderdiği dikkate alınmalıdır. 2017 yılı boyunca gelen mektuplar içerisinde öne çıkan sorunların kategorize edilmesi, 2018 yılında gelen mektupların incelenmesini kolaylaştırmıştır.

2018 yılı içerisinde derneğimize 204 farklı hapisaneden 2373 mah-

pus tarafından toplamda 1660 mektup gelmiştir. Bu süre zarfında gelen tüm mektuplar devam eden proje kapsamında güncel olarak taranmış ve yukarıda bahsettiğimiz kategorilerle ayrıştırılmıştır. Gelen tüm mektuplar incelendiğinde, 2018 yılı boyunca derneğe ulaşan 1660 mektubun içerisinde 74 farklı hapisneden, 399 farklı mahpustan ifade özgürlüğü kaynaklı sorunların anlatıldığı mektup aldığımızı tespit ettik.

İki yılı karşılaştırdığımızda 2018 yılında mahpus sayısının arttığını, mektup sayısında ise düşüş yaşandığını görmekteyiz. Raporun ilerleyen bölümlerinde daha ayrıntılı olarak bahsedeceğimiz bu durumun temel sebebi mahpusların sivil toplum kuruluşlarına yazmış oldukları mektuplara el konulmasıdır. Mektuplarına el konulan mahpuslar durumlarını ailelerine iletmışler, aileler de danışma hattımız aracılığıyla sorunlarını bize aktarmışlardır. Ayrıca gerek derneğimizin yönlendirdiği avukatlar gerekse mahpusların kendi avukatları mektuplarla aktarılamayan şikâyetleri raporlamıştır. Bu süreçte CİSST/TCPS'nin yazmış olduğu mektuplar da mahpuslara verilmemiştir.

2017 Yılında Hapishanelerde İfade Özgürlüğü

CEZAEVİ
76

MAHPUS SAYISI
312

MEKTUP SAYISI
1000

108 KİTAP

47 GAZETE

46 DERGİ

2 TV

8 RADYO

27 GELEN MEKTUP

52 GİDEN MEKTUP

144 AİLE GÖRÜŞÜ

24 TELEFON

5 AVUKAT

50 DİLEKÇE

63 SOHBET KISITLAMA

63 SPOR KISITLAMA

39 ATÖLYE KISITLAMA

2018 Yılında Hapishanelerde İfade Özgürlüğü

HAPİSHANE
74

MAHPUS SAYISI
399

MEKTUP SAYISI
1660

99 KİTAP

47 GAZETE

145 DERGİ

151 TV

47 RADYO

262 GELEN MEKTUP

268 GİDEN MEKTUP

55 AİLE GÖRÜŞÜ

40 TELEFON

2 AVUKAT

42 DİLEKÇE

174 SOHBET KISITLAMA

155 SPOR KISITLAMA

168 ATÖLYE KISITLAMA

Tüm bu incelemeler sonrasında yukarıda yer alan iki ayrı infografiden de görülebileceği gibi 2017 yılında incelediğimiz 1000 mektupta 678 adet ifade özgürlüğüne ilişkin şikâyet alındı.

2018 yılı süresince gönderilen tüm mektuplardan ise 1655 şikâyete rastlandı.

Mektuplarla gelen bu sorunları şikâyet, şikâyetler doğrultusunda idari makamlara başvuru yapıldığında bu başvuruları *insan hakları başvuruları* olarak adlandırdık. Bu şikâyetleri yazan mahpuslara ihlaller hakkında insan hakları başvuruları yapmamızı isteyip istemediklerini sorduk. Proje süresince yapılan insan hakları başvuruları şu kurumlara iletilmiştir: Adalet Bakanlığı, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü, Meclis İnsan Hakları Komisyonu, İl İnsan Hakları Komisyonu, İl Cezaevi İzleme Kurulları, Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi ve Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu.

Bu kapsamda 2017 yılı içerisinde 296 adet insan hakları başvurusu talebi alınmış, yukarıda belirttiğimiz yedi ayrı kuruma toplamda 2072 başvuru yapılmıştır. 2018 yılında 2017 yılına oranla mektup sayısında bir düşüş yaşanmasına rağmen şikâyetlerde artış yaşanmıştır. 2018 yılında toplamda 1655 şikâyet alınmış olsa da, bu şikâyetler doğrultusunda insan hakları başvuruları yapmamızı isteyen mahpus sayısında ciddi bir düşüş yaşanmıştır. Bu süreçte 139 insan hakları başvurusu talebi alınmış ve bu doğrultuda yedi ayrı kuruma 973 insan hakları başvurusu yapılmıştır.

Yukarıda belirttiğimiz gibi şikâyetlerin 2018 yılında artmış olmasına rağmen insan hakları başvurularına yönelik taleplerde düşüş yaşanmıştır. Buradan yola çıkarak mahpusların ifade özgürlüğü konusunda yaptıkları başvurulardan sonuç alınamayacağını ve hapis hane uygulamalarını değiştirmeyeceğini düşünmeye başladıklarını söylemek mümkündür.

İfade özgürlüğüne erişim konusunda gözlemlediğimiz bir diğer nokta adli mahpusların bu konuda siyasilere göre daha az başvuru yap-

tıklarıdır. 2017 yılında şikâyette bulunan 312 mahpustan %70'i siyasi, %30'u adli; 2018 yılında başvuru yapan 399 mahpustan %88'i siyasi ve %22 adlidir. Siyasi mahpusların oranı, adli mahpusların oranından fazla olmasını değişen uygulamaların ağırlıklı olarak siyasi mahpusları kapsamayı üzerinden okumak gerekir.

	2017	2018
 Şikâyet	678	1655
 Başvuru Talebi	296	139
 İnsan Hakları Başvurusu	2072	973

Adli mahpusların arasında ifade özgürlüğü konusunda yaşadıkları ihlalleri en çok aktaran grubun LGBTİ+ mahpuslar olduğunu söyleyebiliriz. Öte yandan adli mahpusların sorunlarını aktarmakta genel olarak imtina ettikleri gözlemlenmiştir. Bu duruma sebep olabilecek etkenler, disiplin cezası almaktan çekinmeleri, idareyle sorun yaşamak istememeleri ve af beklentisi içinde olmaları şeklinde sayılabilir.

Mektupları incelerken siyasi mahpusların yaşadıkları sorunları tek tek yazmak yerine tüm koğuş ya da tüm hapishane adına yazıyor olmaları değerlendirme yapmamızı zorlaştırmıştır. Tek tek her mahpusun aynı sorunu ayrı ayrı yazmalarının yaratacağı maddi külfet düşünöldüğünde bu yöntemi tercih etmeleri anlaşılır olmaktadır. Ayrıca bu yaklaşım sorunun boyutunu tespit etme noktasında bizler için ciddi bir sorun yaratmıştır.

Gelen şikâyetlerde siyasi mahpusların toplu veya koğuş adına başvuru yapmaları, kaç kişinin hangi konularda şikâyetçi olduğunu

anlamayı zorlaştırmıştır. Toplu başvuru olan koğuşlardan belirli bir zaman sonra mektup yazan mahpuslar arkadaşlarının şikâyetlerini ilettiğini belirtmiştir. Bu durum da başvurulardan sonra gelecek özgün durumları tespit etme, şikâyetlerinin hangilerinin devam ettiği, hangilerinin sonra erdiğini görebilmemizi engellemiştir. Ayrıca yapılan toplu başvurularda mahpusların kişisel bilgilerinin yer almaması, yapılan başvurunun kaç kişiyi kapsadığını da göstermemiştir. Bu nedenle toplu başvurularla iletilen sorunlar tüm imzacı mahpusların sorunları olarak toplu değerlendirildi. Ek olarak mektuplarda yaşanan sorunların genellenmesi ve hiçbir bilgi vermeden bu sorunları kişinin kendisinin de yaşadığını arkadaşlarına referansla söylemesi durumunda şikâyetler bu sayısal veriye dahil edilmedi.

2017 Yılında Hapishanelerde İnsan Hakları

HAPİSHANE
76

MAHPUS SAYISI
312

MEKTUP SAYISI
1000

58 KİTAP

26 DERGİ

2 RADYO

46 GİDEN MEKTUP

53 TELEFON

31 DİLEKÇE

80 ATÖLYE KISITILAMA

2018 Yılında Hapishanelerde İnsan Hakları

HAPİŞANE
74

MAHPUS SAYISI
399

MEKTUP SAYISI
1660

31 KİTAP

14 DERGİ

4 RADYO

19 GİDEN MEKTUP

30 TELEFON

8 DİLEKÇE

33 ATÖLYE KISITLAMA

Yukarıda infografilerle anlattığımız ifade özgürlüğüne dair verilerde mektuplardaki sorunlar Avukat Görüşleri, Mektup, Görüş ve Telefon, Radyo-Tv, Dilekçe, Sosyal Sportif Aktiviteler ve Atölyeler başlıkları altında değerlendirilecektir. Bu mektupların içerisinde bir konuda yoğunlaşma olduğu gibi birden fazla konuda da başvuru geldiğini, bir mahpus tek başına başvuru yaptığı gibi bir mektuba birden çok mahpusla birlikte başvurduğunu da tekrar belirtelim.

Proje kapsamında mahpusların yaşadığı sorunlara kendilerinin de itiraz etmeleri ve anayasal süreçleri başlatabilmeleri için dilekçe örnekleri ve yol haritaları hazırlandı ve mahpuslara gönderildi. Bu dilekçelerden bir örnek ve mahpusların başvuruları neticesinde kendilerine gönderilen emsal teşkil edebilecek cevaplar Ekler bölümünde yer almaktadır.

4.1. Avukat Görüşmelerine Getirilen Kısıtlamalar

OHAL başlığında bahsettiğimiz gibi KHK'lerle getirilen en önemli değişikliklerden birini avukat görüşlerine getirilen kısıtlamalar oluşturmuştur. Adil yargılanma hakkının temel dayanakları olan adalete erişim ve avukat-müvekkil gizliliğini esastan zedeleyen bu düzenleme, mahpusların yargılandıkları davalarla ilgili bilgi almaları ve avukatları aracılığıyla hukuki bilgi edinmeleri önünde de engel oluşturmuştur. Aynı zamanda bu durumun mahpusların avukatla görüşmeleri esnasında baskı altında hissetmelerine neden olduğunu söyleyebiliriz.

Anayasa'nın "Hak Arama Hürriyeti" başlıklı 36. maddesinde, "Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı ve davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir"¹⁹ Ceza Muhakemeleri Kanunu'nun 149. maddesinde²⁰ bu durum şöyle belirtilmiştir: "Şüpheli veya sanık, soruşturma ve kovuşturmanın her aşamasında bir veya birden fazla müdafinin yardımından yararlanabilir; kanunî temsilcisi varsa, o da şüpheliye veya sanığa müdafî seçebilir (...) Soruşturma ve kovuşturma evrelerinin her aşamasında avukatın, şüpheli veya sanıkla gö-

19 https://www.anayasa.gov.tr/Kararlar/GenelKurul/Basvuru_Karari/2017-23.pdf
Erişim Tarihi: 15.12.2018.

20 <http://www.ceza-bb.adalet.gov.tr/mevzuat/5275.htm> Erişim Tarihi: 15.12.2018.

rüşme, ifade alma veya sorgu süresince yanında olma ve hukukî yardımda bulunma hakkı engellenemez, kısıtlanamaz.” Yine Kanun’un 154. maddesinde “şüpheli veya sanığın, vekâletname aranmaksızın müdafii ile her zaman ve konuşulanları başkalarının duyamayacağı bir ortamda görüşebileceği ve müdafii ile yazışmaların denetime tâbi tutulamayacağı” belirtilmiştir.

676 sayılı KHK bu düzenlemeleri büyük oranda sınırlamıştır. Bu KHK ile TCK’nin dördüncü, beşinci ve altıncı bölümlerinde sayılı fiillerden ve TMK kapsamında hüküm almış mahpusların avukat görüşü, toplumun ve ceza infaz kurumunun güvenliğinin tehlikeye düşürüldüğüne, terör örgütü veya diğer suç örgütlerinin yönlendirildiğine, bu örgütlere emir ve talimat verildiğine veya yorumları ile gizli, açık ya da şifreli mesajlar ileildiğine ilişkin bilgi, bulgu veya belge elde edilmesi halinde, Cumhuriyet Savcısı’nın istemi ve infaz hâkimliği kararıyla üç ay süreyle teknik cihazla sesli veya görüntülü olarak kaydedilebileceği, avukat görüşünü izlemek amacıyla görevlinin görüşmede olabileceği, avukatın mahpuslara verdiği belgelere el konulabileceği ve görüş gün ve saatine sınırlandırma getirilebileceği belirtilmiştir. İnfaz Hâkimliği’nin, mahpusun kurallara uyumunu, toplum veya ceza infaz kurumu bakımından arz ettiği tehlikeyi ve rehabilitasyon çalışmalarındaki gelişimini değerlendirerek bu uygulamaları 3 ay daha uzatması mümkündür. Kanun, 3 aylık uzatma yetkisine ilişkin bir sınırlandırma getirmemiş, birden fazla kez uzatma yapılabileceğini belirtmiştir. Avukat görüşü esnasında yukarıda belirtilen hususun tespiti halinde Cumhuriyet Başsavcılığı istemiyle hükümlünün avukatlarıyla görüşmesi infaz hâkimliğince altı aya kadar yasaklanabilecektir. Bu maddenin 11. fıkrasında “tutuklular hakkında bu madde hükümlerine göre karar vermeye soruşturma aşamasında sulh ceza hâkimi, kovuşturma aşamasında mahkeme yetkilidir” denmiş, tutukluların da avukat görüşmesinin yukarıdaki

biçimde kaydedilebileceği ya da sınırlandırılabilirliği ve 6 aya kadar yasaklanabileceği düzenlenmiştir.²¹

Ceza hukukunun temel prensiplerinden biri olan müvekkil avukat gizliliğinin sınırlandırılması veya kişinin avukatlarıyla görüşmesinin bir bütün olarak engellenmesi hususu oldukça tartışmalıdır. Kişinin adil yargılanma hakkını doğrudan zedeleyen bu düzenlemelerin hapisanelere yansımalarına dair mahpuslardan gelen bilgiler, keyfi uygulamaların varlığına ilişkin kaygı duyulmasına sebep olmuştur. CİSST/TCPS'ye gelen mektuplarda TMK kapsamında hapisanede olan tüm mahpuslara da gerekçesiz olarak avukat görüşlerinin kayıt altına alındığı bilgisi iletilmiştir. Mahkeme kararı kesinleşse dahi mahpusların avukatıyla görüşmesinin sınırlandırılması ve avukat-müvekkil gizliliğinin zedelenmesi, olası hak ihlallerini belirlemeyi de engellemiştir.

Sadece mahpusların değil, avukatların da bu süreçten etkilendiğini, mesleki faaliyetlerinin doğrudan zarar gördüğünü, yeterli görüş yapamamalarının bilgiye erişimlerini sınırlandırdığını söyleyebiliriz. Dahası, avukatların da zaman zaman kötü muameleye maruz kaldığı basına yansımıştır.²² Bu durum, yukarıda bahsettiğimiz bağımsız izleme yapılması konusunda yaşanan sorunların avukat görüşleri aracılığıyla giderilmesini imkânsız hale getirmiştir. Mahpusların dinlenen ya da kaydedilen görüşmelerde kurum içinde yaşadığı sorunları dile getirmekte zorlanması, avukatların hak ihlalleri konusunda güvenilir bilgi edinmeleri ve yaşanan sorunların dışarıya aktarılması önünde engel teşkil etmiştir. Ayrıca

21 Daha detaylı bilgi için bkz: Duman, E., (2017) *Ohal KHK'ları ve Hapishaneler*, Birikim, Sayı:335, Mart 2017, İstanbul.

22 <https://www.evrensel.net/haber/306407/cezaevine-giden-avukatlar-darp-ve-tehdit-edildik> Erişim Tarihi: 14.03.2019.

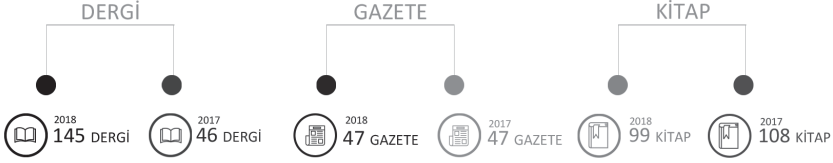
avukat görüşlerine getirilen yasaklarla avukatların müvekkilleriyle görüş yapmaları dönemsel olarak engellenmiş, kimi zaman arka arkaya yasaklama kararı verilerek bu süre altı ayın çok üzerine çıkarılmıştır. Proje kapsamında yapılan avukat ziyareti raporlarında, Silivri Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nda bazı mahpuslara arka arkaya yasaklama kararı verildiğini ve mahpusların uzun süreler boyunca avukatlarıyla görüşemedikleri aktarılmıştır.

Önemli bir diğer bilgi, KHK ile getirilen kısıtlamalar daha sonra TBMM'de onaylanmış ve yasa hükmü haline getirilmiştir. Bu durum yasa çıkarma prosedürlerinden farklı şekilde uygulanmıştır. KHK'nin 6 maddesiyle, 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 59. maddesinin bazı fıkralar değiştirilmiştir.²³

"C.G.T.H.K. (5275) sayılı kanun üçüncü kısım birinci bölüm madde 20/1 hükmünün avukatı ile görüşmesi açıkça belirtilmiş. Fakat kurum idaresi avukatımla görüşmeme engel oluyor. Devam eden davan yoksa avukatınla görüşemezsin diye beyan ediyor. Normalde devam eden davalarım var. Ama kanunen yasadışı bir engelleme. Şikayetçiyim."

23 <https://m.bianet.org/bianet/insan-haklari/180140-khk-ile-avukat-gorusune-kisitlama-getirildi> Erişim Tarihi: 14.03.2019.

4.2. Süreli ve Süresiz Yayın Kısıtlamaları

Mahpusların haber alma ve dış dünyayla iletişim kurma hakları sınırlıdır ve denetime tabidir. Hapishanelerde mahpuslar, süresiz yayın olarak sadece Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından verilen “ISBN” numarası taşıyan, haklarında toplatma ve yasaklama kararı olmayan yayınlara ulaşabilirler. Süreli yayınlar da aynı şekilde denetime tabi tutulur, haklarında yasaklama ve toplatma kararı olmayan yayınlar mahpuslara verilir. Bir başka deyişle hakkında yasaklama ve toplatma kararı bulunan hiçbir basılı yayının mahpuslara ulaşma ihtimali yoktur.

Mahpusların süreli ve süresiz yayınlara ulaşma hakkı 5275 sayılı Kanun’un 62. maddesinde şöyle tanımlanmıştır:

(1) *Hükümlü, mahkemelerce yasaklanmamış olması koşuluyla süreli ve süresiz yayınlardan bedelini ödeyerek yararlanma hakkına sahiptir.*

(2) *Resmî kurumlar, üniversiteler, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile mahkemelerce yasaklanmamış olması koşuluyla Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıflar ve kamu yararına çalışan dernekler tarafından çıkarılan gazete, kitap ve basılı yayınlar, hükümlülere ücretsiz olarak ve serbestçe verilir. Eğitim ve öğretimi-ne devam eden hükümlülerin ders kitapları denetime tâbi tutulamaz.*

(3) Kurum güvenliğini tehlikeye düşüren veya müstehcen haber, yazı, fotoğraf ve yorumları kapsayan hiçbir yayının hükümlüye verilmez.

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin Üye Devletlerle Avrupa Cezaevleri Kuralları Hakkında Rec (2006) Tavsiye Kararı'nda²⁴ mahpusların dış dünyayla ilişkilerinin önemli olduğu vurgulanır ve bu haklarının ancak mahkeme tarafından kısıtlanabileceği belirtilir:

Belirli bir dava kapsamında, adli bir merci tarafından, belirli bir süre için konulan özel bir yasaklama olmadıkça mahpusların gazete, dergi ve diğer yayınları okumalarına ve bunlara abone olmalarına, radyo ve televizyon yayınlarından yararlanmalarına ve böylece toplum hayatındaki gelişmelerden düzenli olarak bilgi edinmelerine izin verilmelidir.

5275 Sayılı Kanun'un 62. maddesinde²⁵ öncelikle süreli ve süresiz yayınlara ulaşmak bir hak olarak tanımlanmış, devamında bu hakka kısıtlamalar getirilmiştir ve hapisane idaresine kurum güvenliğini tehlikeye düşüren veya müstehcen nitelik taşıyan yayınları engelleme yetkisi verilmiştir. Bu yetkinin sınırlarının yasada belirlenmemiş olması mahpusun bilgiye ulaşma hakkının ölçüsüz biçimde kısıtlanmasına sebebiyet verebilir. Ek olarak bu madde yürütme merciine bir sansür yetkisi vermemiş, sadece istisnai durumlarda takdir yetkisi vermiştir. Buna karşın yasanın uygulanışı, yürürlüğe giren yeni yönetmelik ve genelgelerle birlikte, mahpusların süreli ve süresiz ya-

24 www.cte.adalet.gov.tr/menudekiler/uluslararasi/tavsiye_kararlari.doc
Madde 24.10. Erişim Tarihi: 14.11.2018.

25 <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5275.pdf>
Erişim Tarihi: 19.03.2019.

yınlar ile diğer toplu iletişim araçlarına ulaşması konusunda ciddi sıkıntılar yaşamalarına sebep olmuştur.

Dernek olarak 2017-2018 yılları arasında aldığımız şikâyetlerde toplatma kararı bulunmayan birçok kitap, dergi ve gazetenin hapis-haneye alınmadığını ve süreli/süresiz yayınlara erişimde ciddi sıkıntılar yaşandığını söyleyebiliriz. Önceki yıllarda hapis-haneye alınan birçok kitap OHAL sonrası sakıncalı bulunmaya başlanmış, kitap kısıtlamalarında oldukça ciddi bir artış yaşanmıştır. Örneğin okuma komisyonları tarafından daha önce kuruma alınan kitaplar koğuş aramalarında sakıncalı bulunarak toplatılmış veya mahpuslar farklı bir kuruma sevk edilirken bu kitaplara el konulmuştur. Yine karşı-laştığımız bir diğer durum kitabın içeriğinden bağımsız olarak sadece indeks bölümünde geçen kelimelerden yola çıkılarak kitaplara el konulmasıdır.

Bu sınırlamalar ve el koymalar yalnızca kitaplar özelinde değildir, süreli yayınları da etkilemiştir. Birçok gazete ve derginin kurumlara girişi yasaklanmıştır. Yayın hayatına devam eden ve kapatılma kararı olmayan “Yeni Yaşam” gazetesi birçok hapis-haneye alınmamıştır. Birgün, Evrensel ve Cumhuriyet gibi günlük gazetelerin de hapis-hanelere alınmasında ciddi kısıtlamalar getirilmiştir. Sadece gazeteler ve politik yazıların olduğu dergiler değil, birçok kurumda kültür sanat dergilerinin de içeri alınmadığı bilgisi derneğimize iletilmiştir.

Süreli/süresiz yayınlara erişimde yaşanan bir diğer sorun, mahpuslara dışarıdan gönderilen yayınların hapis-haneye alınmasının yasaklanmasıdır. OHAL öncesi posta aracılığıyla gönderilen ve aile/avukatların görüşler esnasında kuruma teslim ettiği yayınlar mahpuslara verilirken, 2017 sonrasında bu durum değişmiştir. Türkiye’deki birçok hapis-hanede eş zamanlı olarak çıkarılan Eğitim Kurulu kararla-

rıyla dışarıdan posta yoluyla gelen ve aile aracılığıyla kuruma teslim edilen yayınların mahpuslara ulaşması yasaklanmıştır.

Örneğin Bolu F Tipi Ceza İnfaz Kurumu'nda bulunan bir grup mahpusun 13.03.2017 tarihinde Bolu İnfaz Hâkimliği'ne yaptıkları başvuruya verilen cevap şöyledir:

İtiraza konu Bolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü'nün Eğitim Kurulu Başkanlığı'nın 03.03.2017 tarih 2017/28 sayılı kararında "Hükümlü/ tutuklulara kargo yoluyla yada yakınları aracılığıyla dışarıdan gelen kitap, dergi ve gazete ve benzeri alınmamasına (...)

Bu değişiklikle birlikte mahpuslar okumak istedikleri yayınların parasını doğrudan ödemek zorunda bırakılmışlardır. Bu uygulamayla mahpus, istediği yayınların listesini ilgili infaz koruma memuruna verip emanette tutulan hesabından²⁶ ödenmesi koşuluyla dışarıdan yayın talep etmek zorundadır. Mahpusların talep ettikleri bu yayınlar kurum idaresi tarafından anlaşmalı olunan kitapçı veya bayiden alınır. Bu karar iki temel soruna sebep olmuştur. İlki, kitap almak isteyen mahpusun emanet hesabından bu kitabın ücretini karşılaması mahpusları maddi olarak zorlayacaktır. Bu uygulama ekonomik durumu iyi olmayan mahpusların yayınlara erişebilmesini engelleyecektir. Bu kararlar mahpus kendisine yatırılan parayla hem günlük ihtiyaçlarını hem de yayın ihtiyacını karşılamak durumunda bırakılmıştır. Yukarıda belirttiğimiz Bolu İnfaz Hâkimliği kararında bu soruna değinilmiş ve uygulamanın iptaline karar verilmiştir.

26 <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/07/20050713-14.htm> Erişim Tarihi: 19.03.2019.

“Eğitim kurulu kararıyla hükümlü/tutuklulara yakınları aracılığıyla gelen kitap, dergi, gazete ve benzeri yayınların alınmaması hakkın özüne dokunduğu ve hakkı kullanamaz hale getirdiği ortadadır. Hükümlü/tutukluların dilekçelerinde belirttiği üzere kendilerinin herhangi bir gelir sahibi olmadıkları ve kitap veya yayın alma konusunda da herhangi bir şekilde maddi bir kaynaklarının bulunmadıklarını, çoğunlukla kitap, dergi ve gazete gibi yayınların yakınlarının aracılığıyla kendilerine getirildiği veya yayınevlerinden bedelsiz bir şekilde bu tür yayınların yakınları elde ettiklerini, böyle bir uygulamanın yapılmasının yayınlara ulaşamama durumu ortaya çıkaracağını belirtmişlerdir. İlgili kararlar hükümlü/tutuklulara yayın elde edebilme imkân ortadan kalkacağı için hakka yapılan bu sınırlandırmanın hakkın özüne dokunacağından kararın iptali gerekir.”

Mahpusun hesabından yeni kitap alınması gerekliliği, dışarıdan indirimli veya ikinci el kitap gönderilmesini ve mahpuslara dayanışma amaçlı kitap yollanmasının da önüne geçmiştir. Bu durum mahpusa olduğu kadar mahpusa maddi destek sunan yakınları için de maddi külfet oluşturmuştur.

İkinci önemli sorun ise mahpusun talep ettiği kitapların hapishanelerin anlaşmalı olduğu kitapçılarda ve bayilerde bulunmayışıdır. Derneğe gelen mektuplarda anlaşmalı kitapçılarda istenilen yayınların bulunmadığı, hapishane kütüphanelerinin yetersiz olduğu, idarenin bu konuda herhangi bir önlem almadığı ve talep edilen kitaplara erişebilmenin herhangi bir yolu kalmadığı iletilmiştir. Benzer durum dergi ve gazeteler için de geçerlidir. Mahpusların çeşitli kitapçılardan veya büyük dağıtım şirketlerinden kitap talep etme ve istediği yayına ulaşma hakkı pratikte engellenmiştir.

Sürelî ve süresiz yayınları kapsamına alan bir diğere uygulama koğuşlarda bulundurulabilecek kitaplara getirilen sayı kısıtlamasıdır. Bu kısıtlama da yasa ve yönetmelikte yapılan bir değışikle değıl, eş zamanlı tüm kurumlarda alınan bir kararla yapılmıştır. Örneğın 13.09.2018, 19.09.2018 ve 20.09.2018 tarihli üç başvurumuzdan sonra 04.10.2018 tarihli Tarsus Kaymakamlığı'nın derneğimize gönderdiği cevapta durum şöyle aktarılmıştır:

“Kurumumuzda barındırılan tutuklu/hükümlülerin yanında bulundurdukları kitapların fazlalığının aramalarda sıkıntı yarattığı, bu kitapların sayı ile sınırlanmaması halinde ileride farklı amaçlar için de kullanılabilceğı; yapılan değıerlendirmelerde kurumun fiziki durumu ve güvenlik durumu göz önünde bulundurulduğunda kurumda barındırılan tutuklu/hükümlülerin kişî başına, kendi odalarında, şahsına ait 8 (sekiz) adet kitap ve kurum kütüphanesinden temin edecekleri 3 (üç) kitap, öğrenci ise, ders kitaplarında sınırlama olmayacağı, süreli yayınlarda herhangi bir kısıtlama olmamakla beraber makul sayılarda bulundurmalarının uygun olacağı (...).”

Genellikle “gizli” ya da kurum iç yönetmeliğı ifadeleriyle tanımlanan bu değışiklikler, kamuoyu ile paylaşılmamıştır. Mahpusların aktarımlarından ve bize gelen başvuru cevaplarından yola çıkarak, bu uygulamanın OHAL sonrasında başladığını ve kitap sayısına yönelik kısıtlamaların 5 ila 10 arasında değıştiğini söylemek mümkündür.

Uygulama kapsamında mahpuslara fazla kitapların depoya alındığı ve istendiğı durumlarda kitap değışimi yapabilecekleri belirtilmiştir. Buna karşın derneğimize gelen şikâyetlerde, kitap değışimi taleplerinin çok uzun süre karşılanmadığı aktarılmıştır. Yukarıda da bahset-

tiğimiz gibi bu yönetmeliklerin iç yönetmelik oluşu ve kamuoyu ile paylaşılmıyor oluşu kapsamlı bir araştırma yapmayı imkânsız hale getirmektedir.

Tüm bu durumları tartışırken hapishanelerin kütüphanelerinde yer alan kitapların sayıca az olduğunu, yeterli çeşitlikte olmadığını ve mahpusların istedikleri kitaplara ulaşamadıklarını söylemekte fayda var. Mahpusların hapishane kütüphanesi dışında şehir ve üniversite kütüphanelerinden ödünç kitap alamamaları da bu kısıtlılığı artıran bir diğer faktördür.

"Ancak daha önce 7 adet alabildiğimiz kitapları artık 3 adet alabiliyoruz. Yeni kitaplar geldiğinde elimizde olanları vermeden yenilerini alamıyoruz."

"OHAL nedeniyle sadece kitap almak değil aynı zamanda göndermek de yasak."

"Sürelî-süresiz yayınlara (dergi-gazete vb.) erişimin önünde engel var. Yersiz gerekçeler ile yasaklamalar yapıp tarafımıza verilmiyor."

"Cezaevi haberleri olduğunda gazetelerimiz verilmiyor. Gazete Yeni Yaşam verilmiyor ama Evrensel ve Cumhuriyet gazetelerini alabiliyoruz."

"Tarafsız medya organlarından yararlanamıyoruz. Koşuşumuza sadece Cumhuriyet ve Sözcü gazetelerini alabiliyoruz. Defalarca talepte bulunmamıza rağmen Birgün ve Evrensel gazeteleri OHAL gerekçesi ile verilmiyor. Fakat biz bu gazetelerin başka cezaevlerine girdiğini biliyoruz. Fox TV yayını bile kesilmiş durumda."

"Kabul edilmeyen ve halen yazılı ve sözlü mücadelesini yü-

rüttüğümüz kitaplarımız kurumun elinde rehin adeta. Kota sistemi denilen bir şey yok aslında. Anayasada kota ve süre tanımlaması sadece idarenin kendi kütüphanesinde bulunan kitaplar için uygulanabilecek bir madde iken bu kurum bu maddeyi kendi keyfi yaklaşımlarıyla bize ait olan kişisel kitaplarımıza uygulamaktadır."

"Yine buraya gelirken kendimizle beraber getirdiğimiz kitaplarımızın hiçbiri bizlere verilmedi. Kişi başına 7 tane denilerek kota uygulamasına tabi tutulmaktadır. Geldiğimiz günden bugüne halen tek bir kitap alabilmiş değiliz. Bizler kitaplarla haşır neşir olan ve sıklıkla araştırma okuyan kişiler olarak kişi başı yedi kitabı kabul etmediğimizi, cezaevinin bunu keyfi şekilde uyguladığını söylememize rağmen kabul edilmemektedir. Ki anayasada böyle bir sınırlama yoktur. Cezaevi bunu kendi iç yönetmeliği adı altında keyfi şekilde uygulamaya çalışmaktadır."

"Zaten bize gelen kitaplar eskisi gibi öyle hemen vermiyorlar. Yani kontrol edildikten sonra vermez oldular, geçen yıl çıkan bir madde nedeniyle, bu konuda bir sıkıntımız var, büyükelçiler kitaplar gönderirlerse bile, ne zaman bana verebileceği hiç belli değildir."

"Durumumuz şuan görece iyi olsa da sıkıntıların olmadığı, yaşanmadığı anlamına gelmiyor. Örneğin ailelerimizin bizlere yolladıkları kitaplar "güvenlik, kontrol" adı altında emniyete gönderiyor, beş altı ay sonra ancak alabiliyoruz. Bazen de bu süre çok daha fazla uzun sürebiliyor. Bunun yanı sıra bize gelen kürtçe mektuplar verilmiyor ve mektuplarımız güncelliğini yitirecek düzeyde geç veriliyor. Kayıp olan dilekçelerimiz olabiliyor, bu doğal olarak mağduriyete yol açabiliyor."

"Şu anda en temel sorunlarımızdan biri kürtçe konusudur. Uzun bir süreden beri bu sorunumuzun aşılması için gerekli birçok mercilere başvurmamıza rağmen hala aşılmış değil. Yazdığımız kürtçe tüm eserleri dışarı göndermek için idareye vermemiz karşılığında çevirmen yok vb. gerekçelerle yaşadıklarımız bize tekrar geri gönderiliyor. Bunun dışında da biz ağırlaştırılmış müebbetler olarak birçok şeyden mahrum bırakılmışız."

"Cezaevi şartları konusunda halen benzer sorun ve sıkıntıları yaşıyoruz. Örnek açısından: haftada bir defa bir saat olmak üzere sadece bir koğuş kendi başına spora çıkıyoruz. Bunun dışında hiçbir sosyal aktivite yok. Taleplerimiz tamamıyla siyasi kimliğimizden dolayısıyla kabul görülüyor. OHAL sürecinde getirilen kısıtlamalar burada devam ediyor. Kitap alma hakkımız daha önce sizlerle paylaştığımız gibi sadece hediye amaçlı özel günlerde alabiliyoruz. Bunun dışında ne kitap ne dergi ve ne de günlük olarak çıkan ve bütün cezaevlerine alınan "Yeni Yaşam" gazetesini okuyamıyoruz"

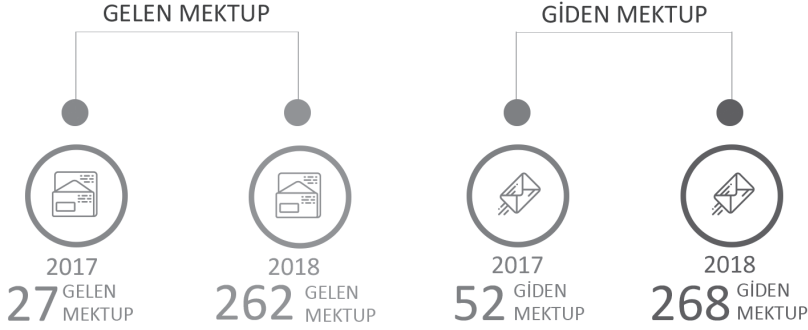
"Kendim on yılı aşkındır bu uzaktan öğrenimler içerisinde yer alıyorum. Daha önce kaldığım ve bu öğrenimleri gördüğüm Kırıkkale ve Ankara F Tipi hapishanelerinde idareler yer (sınıf) gösterme UYAP internet hattı sağlama dışındaki hiçbir ihtiyacı karşılamaya yanaşmadıkları için bu öğrenim için gerekli bilgisayar, yazıcı ve zaman içinde gerekikçe harici disk, eğitim cdleri vb. tüm ihtiyaçları kendi hesabımdan idareler aracılığıyla kendim (okul ve duyarlı çevrelerin katkılarıyla) sağlamıştım. Okul ders sayfası dışında internette yararlanılabilir durumları olmadığı için bu öğrenimlerde ihtiyaç duyduğum (özellikle özet, proje, araştırma konuları ve yabancı dil öğrenimleri için gerekli) tüm ders kaynaklarını da aynı şekilde idareler aracılığıyla sağlamıştım. 15 Tem-

muz darbe girişimi sonrasında çıkarılan 677 sayılı KHK ile öğrenime getirilen sınırlamalar güya sadece sınavlara sokulmasıyla sınırlı olduğu halde şuan iki yılı aşkındır bu malzeme ve kaynakların hiçbirinden yarar"

"Ayıca yaklaşık iki ay oldu. Yazılan defterlerimiz alınalı. Mektup okuma komisyonunda bekletiliyor. Bir de defterleri dışarıya gönderemiyoruz."

*"Aylık rutin aramalar dışında sık sık baskın aramaları yapı-
lıp, özel eşyalar yerlere atılmakta, dağıtılmakta, defterlere el konulmakta, itiraz edildiğinde ise keyfi disiplin cezaları verilmektedir. Bu işkencedir, işkence suçudur, insan hakkı ihlalidir."*

4.3. Mektup Kısıtlamaları

Avrupa Cezaevi Kuralları²⁷ “Mahpusların mümkün olabilen sıklıkta mektup, telefon veya diğer iletişim vasıtalarıyla aileleriyle, başka kişilerle ve dışarıdaki kuruluşların temsilcileriyle haberleşmelerine ve bu kişilerin mahpusları ziyaret etmelerine izin verilmelidir” der.

5275 sayılı Kanun’un 68. maddesinde²⁸ mahpusların iletişimlerine ve ziyaretlerine ilişkin şu düzenlemeler getirilmiştir:

(1) Hükümlü, bu maddede belirlenen kısıtlamalar dışında, kendisine gönderilen mektup, faks ve telgrafları alma ve ücretleri kendisince karşılamak koşuluyla, gönderme hakkına sahiptir. (2) Hükümlü tarafından gönderilen ve kendisine gelen mektup, faks ve telgraflar; mektup okuma komisyonu bulunan kurumlarda bu komisyon, olmayanlarda kurumun en üst amirince denetlenir. (3) Kurumun asayiş ve güvenliğini tehlikeye düşüren, görevlileri hedef

27 www.cte.adalet.gov.tr/menudekiler/uluslararası/tavsiye_kararlari.doc

Madde 24.10. Erişim Tarihi: 12.02.2019.

28 <http://www.ceza-bb.adalet.gov.tr/mevzuat/5275.htm> Erişim Tarihi: 20.03.2019.

gösteren, terör ve çıkar amaçlı suç örgütü veya diğer suç örgütleri mensuplarının haberleşmelerine neden olan, kişi veya kuruluşları paniğe yöneltecek yalan ve yanlış bilgileri, tehdit ve hakareti içeren mektup, faks ve telgraflar hükümlüye verilmez. Hükümlü tarafından yazılmış ise gönderilmez. (4) Hükümlü tarafından resmî makamlara veya savunması için avukatına gönderilen mektup, faks ve telgraflar denetime tâbi değildir.

Bu madde kapsamında mahpusların resmi kurumlar dışında yaptığı tüm yazışmalar, yani mahpuslar tarafından gönderilen veya mahpusa gelen her türlü yazışma hapisane idaresinin denetimine tabidir. Denetim, hapisanelerdeki mektup okuma komisyonu tarafından gerçekleştirilir. Ayrıca mektup okuma komisyonlarının söz konusu yazışmalara el koyma yetkisi yoktur. Mektup okuma komisyonu sadece sakıncalı bulduğu yazışmayı hapisanede bulunan disiplin kuruluna göndermekle yükümlüdür. Mektubun bir kısmının veya tamamının sakıncalı bulunduğu durumlarda disiplin kurulları mektuba el koyabilir. Mektuba el konulma kararı mahpusa tebliğ edilmek zorundadır.

Görüldüğü gibi yönetmeliğin 68. maddesi yoruma oldukça açıktır. Mektuba hangi durumlarda el konulacağı net olarak belirtilmesi ve yoruma açık olması, mektup okuma komisyonları ve disiplin kurullarına ciddi bir sansür ve engel yetkisi tanımıştır. Örneğin derneğimize yazılan mektupların bir çoğuna “*kişi veya kuruluşları paniğe yöneltecek yalan ve yanlış bilgileri, tehdit ve hakareti içeren mektup, faks ve telgraflar hükümlüye verilmez. Hükümlü tarafından yazılmış ise gönderilmez,*” maddesine dayanılarak el konulmuştur.

Öncelikle paniğe yol açacak davranışlara karar verilirken hangi kri-

terler kullanılacağı belirtilmemiştir. Aynı şekilde aktarılan bilgilerin doğru olmadığının nasıl ispatlanacağı belirsizdir. Öyle ki mahpusun herhangi bir konuda gerçeği söylememesi durumunda yapılacak başvurunun sonucunda gerçekleştirilecek araştırmalar iddiaların mesnetsiz olduğunu ortaya çıkaracaktır. Ayrıca mahpusların yaşadıkları hak ihlallerini dışarıya aktarırken kullandıkları temel iletişim araçlarından birinin mektup olduğu dikkate alınırca, bu kısıtlamayla kişinin uğradığı hak ihlalini dışarıya bildirme ve özellikle sivil toplum kuruluşlarından destek isteme hakkı ortadan kaldırılmıştır.

Mektup, mahpusların dış dünyayla kurdukları iletişimde faydalandıkları en temel araçlardan biridir. Mahpusun ifade özgürlüğünü kullanması önündeki en ciddi engel, mektuba getirilecek kısıtlamalardır.

OHAL sonrasında mektuplara el konulma vakalarının arttığını derneğimize gelen birçok başvuru ve şikâyet üzerinden görmek mümkündür. Bu başvuruların yanı sıra Acele Posta Servisi (APS) dışında gönderilen mektupların sıklıkla adreslerine ulaşmadığı da gelen şikâyetler arasındadır. APS ile gönderilmeyen mektupların üzerinde takip numarası bulunmaması, mektupların takibini ve sonrasında başvuru yapılmasını imkânsızlaştırmaktadır. Mahpusların mektuplarının sorunsuz ulaşması için APS ile göndermeleri gerekmiştir. APS'nin ücret olarak daha fazla oluşu mahpusların gönderdiği mektup sayısını azaltmalarına neden olmuştur. Tüm bu durumlara ek olarak mahpuslar mektuplarının yerine ulaşabilmesi için ciddi bir otosansür uyguladıklarını, sorunlarını mektuplara yazarken ve çeşitli mercilere başvuru yaparken çekimser kaldıklarını aktarmışlardır.

Son dönem mektuplaşma konusunda yaşanan bir diğer sorun ise

mahpusların mektuplarına sakıncalı olduğu gerekçesiyle el konulduktan sonra, gönderilmeyen mektup üzerinden mahpusa disiplin cezası verilmesi veya dava açılmasıdır. İnfaz Kanunu Madde 68 ile mektupların hangi durumlarda el konulacağı tanımlamıştır:

(3) Kurumun asayiş ve güvenliğini tehlikeye düşüren, görevlileri hedef gösteren, terör ve çıkar amaçlı suç örgütü veya diğer suç örgütleri mensuplarının haberleşmelerine neden olan, kişi veya kuruluşları paniğe yöneltecek yalan ve yanlış bilgileri, tehdit ve hakareti içeren mektup, faks ve telgraflar hükümlüye verilmez. Hükümlü tarafından yazılmış ise gönderilmez.

Yasada sakıncalı bulunan mektupların engellenmesi dışında bir yaptırım öngörülmemiştir. Mektup kurumdan çıkmadığı ve dışarıya da ulaşmadığı için propaganda suçu kapsamında ele alınmamalıdır. Propaganda suçunun oluşabilmesi için aleniyetin gerçekleşmesi gerekir. Herhangi bir yargı makamının bir düşünceyi suç olarak nitelenebilmesi için kamuoyuna aleni olarak ulaşmış olması gerekir. Buna rağmen OHAL sonrası dönemde el konulan mektuplar üzerinden kendilerine dava açıldığını belirten mahpusların sayısında artış gözlemlenmiştir.

"Komik ama mektubumun hali ahvali bile "ifade özgürlüğünün" durumunu izah etmiyor mu? Düşünsenize el konulur diye espri yapamaz hale getirilmek istemiyoruz, adeta otosansür mekanizmasını yaygınlaştırmak, bu şekilde hapishanelerdeki her türlü hak gaspının üstünün örtülmesi isteniyor."

"Yaşadığımız sorun sizin de belgesini gönderdiğiniz mektup gönderme/alma hakkımıza dönüktür. Uzun süredir gelen-giden mektuplarımızın akıbetini bilmiyoruz. OHAL ile başlayan bu süreç halen fiiliyatla devam ediyor. Neredeyse tek iletişimi-

mimiz olan mektup hakkımız ortadan kaldırılmış durumda. Bazen taahhütlü, APS ve benzeri mektuplar veriliyor ama bunlar bile birkaç haftada bir o da belki veriliyor. Normal mektuplar fiiliyatla kalmış bir halde, hiçbir şekilde verilmiyor, ya da gitmiyor."

"Tüm cezaevinde kendi dilinde istediğim mektubu yazabilirsin burada önce ya Türkçe ya İngilizce yazabilirsin dediler sonra da yazılan benim dilimde Farsça mektubu ya da ailemin başka dil bilmediği ve mecburen yazdığı Farsça mektup tercüman yok diye buraya geldikten sonra Ankara'ya gönderiyorlar. İnanın kız kardeşimin bir sorunu vardı, bana yazmak istemiş. 6 aydan fazla sürmüş sadece bana ulaşması. Ben de aynı dilde yazsam senede bir mektuplaşabiliriz."

"Ben karikatür çiziyorum ve posta yoluyla dışarıya yolluyorum. 2 yıl önce bir mahkeme durumu oldu. Onun dışında bir sorun yaşamadım. İnfaz hakimliği AİHM ve AYM kararları doğrultusunda karikatürlerinin yollanmasını istemişti ama ayrıca savcılık el koyup dava açtılar, beraat ettim ama karikatürlerimin dışarı çıkması 1,5 yıl engellenmiş oldu. Diğer yazan arkadaşlarla ilgili de bir öykü engellenmesi olmuştur. Kendisi yazar zaten. Bunlar hep emanette tutuldu."

"Dışarı gönderdiğimiz kimi mektupların da yaptığımız görüş, politik, ekonomik ve benzeri değerlendirmeler sakıncalı görülerek keyfi şekilde engellenmiştir, engelleniyor. Yapılan değerlendirmeler "cumhurbaşkanına hakaret" veya "örgüte üye olmak" gibi komik gerekçelerle bazı arkadaşlarımıza disiplin cezası verilmiştir, mahkemelerde davalar açılmış, yargılanmaları devam etmektedir."

4.4. Görüş ve Telefona Getirilen Kısıtlamalar

Avrupa Cezaevi Kuralları'nda, “Ziyaretler için yapılan düzenlemeler, mahpuslara aile ilişkilerini mümkün olduğunca normal bir düzeyde sürdürmelerine ve geliştirmelerine izin verecek bir tarzda olmalıdır” der.

Türkiye’de mahpusların ziyaret haklarına ilişkin düzenleme İnfaz Kanunu’nun 83/(3) maddesinde şöyle açıklanmıştır: “Görüşler, koşul ve süreleri Adalet Bakanlığınca hazırlanan yönetmelikle açık ve kapalı olarak iki biçimde yaptırılır”. Hapishane idaresinin saptayacağı biçimde, mahpusların ayın bir haftası açık, diğerleri kapalı olmak üzere her hafta görüş hakkı vardır.

Yasada görüş süreleri en az yarım saat, en fazla bir saat olmak üzere düzenlenmiştir. Bazı istisnai durumlar dışında (çocuk mahpuslar ve kimi ödüllendirme durumları gibi) ziyaret yarım saatten az, bir saatten fazla olamaz. Süre mahpus ile ziyaretçilerin fiili olarak görüşmeye başladığı an ve bu görüşün fiilen bittiği an esas alınarak hesaplanmıştır.

Yukarıda OHAL başlığında da bahsettiğimiz gibi 667 sayılı KHK ile tutukluların yakınlarının ziyaret hakkına ilişkin sınırlamalar getirilmiştir. Adalet Bakanlığı ile Cumhuriyet Başsavcılığı’nın yetkisiyle mahpuslar eşi, ikinci derece yakın kan ve birinci derece kayın hısımlarıyla görüşebilecek görüş ve telefon hakları haftada bir kereden iki haftada bir düşürülmüştür. Bu uygulama OHAL’in kaldırılmasıyla sona ermiştir.

Gelen şikâyetlerde görüş saatlerinin en alt sınırdaki kullandırıldığı ve bu konuya ilişkin başvurularda artış yaşandığını söyleyebiliriz. Yasada “süre alt sınır otuz dakika, üst sınır bir saat olarak düzenlenmiş olsa da” 2017 öncesinde çoğunlukla görüş süreleri bir saat olarak kullandırılıyordu. Ziyarete gelen ailelerin genellikle hapislinin bulunduğu şehirlerden uzak şehirlerde ikamet ettiği dikkate alındığında, mahpusların görüş sürelerinin “alt sınırdaki kullandırılmasının” ciddi sorunlara yol açtığını söyleyebiliriz. Mahpuslar 2017’den bu yana uygulamanın devam ettiğini ve bu durumun gerek aileleri gerekse kendileri için mağduriyetler yarattığını sıklıkla belirtmişlerdir.

Ziyaretler esnasında hem ziyaretçilerin hem de mahpusların aranması da yönetmelikle düzenlenmiştir.²⁹ Bu aramalarda insanın saygınlığını küçültecek, onurunu incitecek veya aramanın amacıyla bağdaşmayacak tutum ve davranışlarda bulunulamayacağı yasa da vurgulanmıştır. Buna karşın son dönem aramaların görüşçülerin onurunu incitecek şekilde yapıldığı yönünde birçok şikâyet mevcuttur. Bu sebepten mahpusların bir kısmı ailelerinin görüşlerine gelmesini istemedikleri belirtmişlerdir. Aynı zamanda bazı aile üyeleri de yapılan aramalardan ötürü görüşe gitmek istemediklerini aktarmışlardır. Yine mahpuslar, aile ve yakınlarının görüş sonrasında yaşanan bu aramalar sebebiyle çeşitli travmalar yaşadıkları anlatmışlardır. Bu uygulama, mahpusların ve ailelerinin birbirlerini görebildikleri bu kısa zaman dilimlerini huzursuz ve stresli geçirmelerine sebebiyet verdiği gibi, görüşleri daha barışçıl bir ortamda gerçekleştirememelerine neden olur.

Ziyaret hakkının kısıtlanmasına ilişkin düzenlemeler ise sıklıkla yö-

29 https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/belge/um_hukumruziyaret.pdf
Erişim Tarihi: 12.03.2019.

netmeliklerde tanımlanmıştır. Mahpusun ziyaretçileriyle görüşmesi ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma veya mahpusun hücreye koyma cezası nedeniyle hücreye alınması dışında engellenemez. Çocuk mahpuslar disiplin cezası almış olsa dahi anne-baba ve kardeşleriyle görüşmelerine sınırlandırma getirilemez. Görüş cezasının, kişinin ailesi ve yakın çevresiyle sosyal bağlarını koparmayacak şekilde ve istisnai bir ceza olarak uygulanması gerekir. Buna karşın son dönemde mahpuslardan gelen şikâyetlerde görüş cezalarının ayları bulunduğu, görüş haklarının engellendiği ve fiili bir tecrit uygulamasıyla karşı karşıya bırakıldıkları dile getirilmiştir.

Son dönemde artan bir diğer şikâyet ise mahpusların ailelerinden çok uzak hapisanelere zorla sevk edilmesine ilişkindir. Yasada bu konuda açık bir hüküm yoktur ve kişinin ailesine yakın bir kurumda tutulması güvence altına alınmamıştır. Yalnızca Ceza İnfaz Kurumlarının Tahsisi, Nakil İşlemleri ve Diğer Hükümler genelgesinde sevk esnasında “*kapasitesi, sınıfına uygun bulunması, mevcudu, asayiş durumu, güvenlik, aileye olan yakınlığı ve sosyal çevre gibi hususları göz önüne alarak*” sevk işlemi yapılacağı belirtilmiştir. Mahpusların ailelerinden uzak yerlere sevk edilmesi görüş haklarını kullanmalarını fiilen engellemektedir. Mahpusların bu haklarını kullanmak için ailesinin ikamet ettiği şehirlere sevk taleplerinin kabul edilmemesi ise bir talebin karşılanmaması yoluyla aynı sonucu doğurmaktadır.

OHAL sonrası mahpusların üç kişilik görüş haklarında yaşanan kısıtlamalara dair şikâyetlerde artış yaşanmıştır. Mahpuslar, yönetmeliğin 9. maddesine³⁰ dayanılarak arkadaş listesine yazdıkları kişiler-

30 “*Ceza infaz kurumu yönetimince, gerekli görülmesi hâlinde bildirilen ziyaretçiler hakkında, ziyarette bulunmalarında sakınca bulunup bulunmadığı konusunda kolluk aracılığıyla araştırma yaptırılır. Sakıncalı görülenlere ziyaret izni verilmez ve yeni ziyaretçinin bildirilmesi istenir.*”

le görüşemediklerini, listede yazdıkları isimlerin sıklıkla “güvenlik soruşturmasından geçemediği” gerekçesiyle görüşe alınmadığını ve istedikleri kişiyle görüşmelerinin engellendiğini belirtmişlerdir.

Bu maddede de “sakıncalı bulunmanın” sınırları belirlenmediği için karar tamamen soruşturmayı açan kolluk kuvvetlerinin yorumuna bırakılmıştır. Kolluk kuvvetlerinin görüşme yapmasına izin vermediği kişilerin hangi sakıncalardan ötürü görüşe alınmadığını belirtmemesi ve bu konu üzerinden yasal bir açıklama yapmaması kişilerin itiraz mekanizmalarını kullanmasını zorlaştırmaktadır.

667 sayılı KHK ile belirttiğimiz gibi telefon hakları da OHAL süreci boyunca haftada bir kereden iki haftada bire düşürülmüştür. Mahpuslar gerekli belgeleri hazırladıktan sonra yasada telefon görüşüne izin verilen yakınlarıyla haftada 10 dakika olmak üzere görüşebilirler. Ceza infaz kurumları ve tutukevlerinde hükümlü ve tutukluların dışarıdaki yakınlarıyla telefonla görüşmeleri hakkında yönetmeliğin 4. maddesinin g fıkrasında bu durum şöyle açıklanmıştır:

“Sırası gelen hükümlü veya tutuklular, görevli infaz ve korruma başmemur ve memurlarından oluşan 3 kişilik bir ekip tarafından oda veya koğuşundan alınarak telefon başına getirilir. Hükümlü veya tutuklu, konuşmasına kendi adını soyadını söyleyerek başlar. Görüştüğü, kişinin adını, soyadını ve telefon numarasını tekrar etmesini isteyerek konuşmasına devam eder..”

Yönetmelikte tanımlanmış olmasına karşın 2017 yılından önce telefon konuşmalarında uygulanmayan bu madde, OHAL ile birlikte uygulanmaya başlamıştır. Özellikle siyasi mahpuslar tarafından “telefonda tekmil” olarak tanımlanan bu uygulama, onur kırıcı bulunduğu için genellikle reddedilmiştir. Mahpuslar telefon görüşmesi

esnasında bu yönetmeliğe uymadıklarında sıklıkla görüşmeleri kesilmiş ve bazı durumlarda çeşitli disiplin cezası uygulamalarıyla karşı karşıya kalmışlardır.

Mahpus telefon hakkını kullanmadan önce görüşme yapacağı akrabasının akrabalık bağlarını ispatlayan belgeleri, telefon numarasını ve ikametgâh adresini hapisane idaresine bildirmek zorundadır. Bu belgelerin verilmesiyle telefon görüşmesi yapabilir. Buradan mahpusun telefonda kim/kimlerle konuşabileceği bilgisinin idarede mevcut olduğunu anlamaktayız. Telefonla görüşülen kişilerin bilgileri öncesinde belgelerle idareye verilmiş olmasına rağmen telefonla görüşme esnasında tekmil vermenin ailelerin psikolojisini olumsuz etkilediğine dair şikâyetler mevcuttur. Bu uygulama nedeniyle özellikle siyasi mahpusların 2017-2018 yıllarında telefon açma haklarını sıklıkla fiiliyatta kullanamadıklarını söylemek mümkündür.

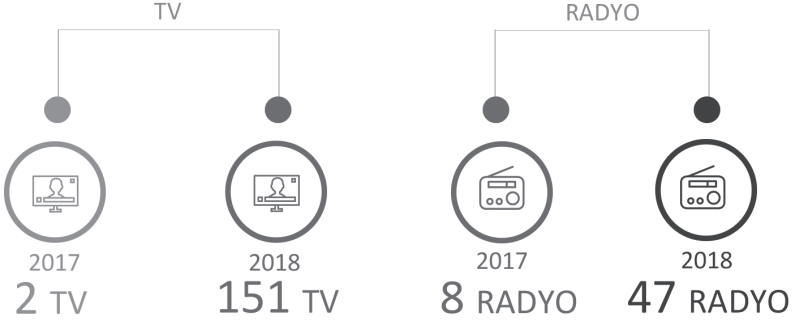
Yukarıda bahsettiğimiz başlıklara ek olarak son dönemde en çok yaşanan bir diğer sorun, mahpuslara verilen disiplin cezalarındaki artışlardır. Özellikle iletişim hakkına yönelik disiplin cezaları mahpusların, dış dünyayla bağlarının uzun süre kopmasına yol açmıştır. Birçok mahpus bu cezalar yüzünden fiili bir tecrit altında tutulduğunu belirtmiştir.

Mektup/faks alma veya gönderme, telefon görüşünden yoksun bırakma veya açık ya da kapalı görüşe çıkarılmama cezalarının 2017 yılından sonra daha sık verildiğini söyleyebiliriz. Ayrıca sıklıkla verilen hücre cezalarını da dikkate aldığımızda mahpusların birbirleriyle ve dış dünyayla sağlıklı bağlar kurmasının engellendiğini söylemek mümkündür. Özellikle iletişim hakkını kullanmaya yönelik cezaların sık ve arka arka uygulanması mahpuslar kadar ailelerinin de yakınlarından bilgi almasını engellemiştir. Bu durum mahpuslar kadar ailelerinin de mağduriyetler yaşamalarına sebep olmuştur.

"Her yerde siyasi tutsakların telefon görüşmeleri haftada bir iken bizim iki haftada bir telefon etme hakkımız var. Fotoğraf çekmemize bile izin verilmiyor. Normalde ayda bir olan aile açık görüşleri bizde yine iki ayda bir yapılıyor. Ve birinci derece olmayan akrabalarımızı göremiyoruz. "

"Açık görüş için ablama izin verilmiyor. Dilekçeleri işleme koymuyorlar. Cevap vermiyorlar. Sorduğumda "başvuru yok" diyorlar. İki senedir ablam başvuruyor. Yeni görüşme süreci başlatmıştım. Sonuç yok."

4.5. Radyo-TV Alanında Kısıtlamalar

Mahpusların radyo, televizyon kanallarından ve internet olanaklarından yararlanma hakkı İnfaz Kanunu madde 67 ile düzenlenmiştir.³¹ Madde, öncelikle hapisanede merkezi yayın sistemi kurulmasını ve mahpusların bu sistemde var olan radyo/televizyon kanallarını izlemesini düzenlemiştir. Merkezi sistemi bulunmayan kurumlarda, hapisane idaresi –teknik önlemlerle bazı yayınları sınırlayıp– bağımsız anten kullanarak mahpusların radyo ve televizyon kanallarına ulaşmasını sağlamakta yükümlüdür. Üç ya da tek kişilik odalarda, bir adet otuz yedi ekran televizyon bulundurulabilir. Koğuş sisteminde ise koğuşun durumuna göre daha büyük ekranlı bir televizyona izin vermek hapisane idaresinin inisiyatifindedir.

Derneğimize televizyon kanallarının belirlenme yöntemine ilişkin mahpuslardan çeşitli şikâyetler gelmiştir. Öncelikle belirli sayıda kanalın izlenmesine izin verilmesi ve izlenecek kanalların kurumdaki mahpusların en çok talep ettiği kanallar olması temel sorunlardan biridir. Bu uygulamayla, mahpuslardan özgünlükleri ve ilgi

31 <http://www.ceza-bb.adalet.gov.tr/mevzuat/5275.htm> Erişim Tarihi: 25.01.2019.

alanları dikkate alınmadan sadece sınırlı sayıdaki televizyon kanallarını izlemeleri beklenmiştir. Özellikle haber ve belgesel kanallarının çok tercih edilmeyen kanallar olması ve yayın listelerinde yer almayışları, kişilerin farklı kaynaklardan haber alma haklarını sınırlandırmıştır. Son dönemde birçok yerel kanal yayın listesinden tamamen kaldırılmış, aynı zamanda bazı hapisanelerde Fox TV ve CNN Türk gibi ana akım kanallara ulaşım imkânı da ortadan kalkmıştır.

Yasada her mahpusun kulaklıkla dinleyebileceği ve sadece FM bandını çekebilen pille çalışan el radyosu edinme hakkı da yer almaktadır. Yasada sadece FM bandı denmesine karşın 2017 yılına kadar radyolarda AM bandına da erişim mümkündür. Tüm dünyanın dinlediği ve yasaklanmamış radyo kanallarının mahpuslar tarafından dinlenme olanağının olmaması da ciddi bir hak ihlalidir. Öncelikle bu uygulama ile kişilerin uluslararası basını takip etme hakları tamamen ortadan kaldırılmıştır.

Kendi anadillerinde yayınlara ulaşma olanakları çok kısıtlı olan, kendi ülkelerinde yayın yapan TV kanallarına erişemeyen yabancı mahpuslar için AM bandından yararlanamamak ciddi bir sorundur. Yabancı uyruklu mahpuslar radyoların AM bandı ile ulaşabildikleri farklı dillerdeki haberlere bu uygulamayla birlikte artık erişmeleri imkânsız bir hale gelmiştir.

"11.2018 tarihinde cezaevi müdürü ve gardiyanları sürekli yapılan rutin arama için koğuşa girdiler. Arama esnasında koğuştaki bulunan tüm radyolarımıza el konuldu. Konulma gerekçesi ise, 'Am' frekanslı radyoların toplatılması kararı-na ilişkin gelen genelgeyiş. Lakin işin trajikomik yanı koğuşumuzda 'Am' frekanslı radyoların bulunmasıdır. 'Am' adı

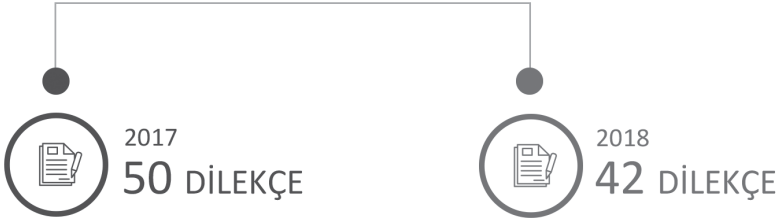
altında 'Fm' frekanslı tüm radyolar bizden alındı. Elimizde bulunan radyoları cezaevinin iç kantininden satın almıştık. Zaten her radyo alışımızda, radyo kontrol ediliyor. 'Am' frekansı var ise işlevsiz bırakılıp bizlere veriliyordu. Bu nedenle cezaevi idaresi 'Am' frekanslı radyoların elimizde bulunmadığını bilmesine rağmen, radyolarımıza el koyması keyfi bir tutum içermektedir."

"Biz buraya sevk olarak geldiğimizde benim, M. ve B'nin radyolarımızı alıp götürüp uzun dalga ve orta dalgaları kestiler ve kesme ücretlerini de hesabımızdan aldılar. Her radyo için 15 TL bizden aldılar. Hatta daha sonradan bir oda aramasında yine B'nin radyosunu kontrol için götürdüler yine hesabından 20 TL kesmişler. Zaten o radyonun uzun ve orta dalgasını kesmişler."

"TV yayınlarımız kısıtlıdır. Örneğin; Fox TV gibi muhalif olan herhangi bir kanal açtıramıyoruz."

"Yaklaşık bir aydır hatta daha fazladır CNN TÜRK haber kanalı izlemiyoruz. İdare kaldırmış, iki haftadır da NTV'de yok. Sözde anket yaptılar oysa bizim kaldığımız tüm odalar CNN, NTV ve Haber Türk kanalları istedik. Bilinçli bir şekilde haber kanalları kaldırılmış."

4.6. Dilekçelerin Kısıtlanması

Dilekçe hakkı, Anayasa'nın 74. maddesiyle korunan ve Türkiye'de yaşayan herkese eşit olarak tanınan bir haktır. Bu durum İnfaz Kanunu madde 68/4 fıkrasında, “*Hükümlü tarafından resmî makamlara veya savunması için avukatına gönderilen mektup, faks ve telgraflar denetime tâbi değildir*” denilerek yer bulur. Ayrıca Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'nün 45/1 sayılı Genelgesi'nin “Diğer İşlemler” başlıklı bölümünün 4. ve 5. paragraflarında aşağıda gösterilen düzenlemelere yer verilmiştir:³²

“Hükümlü ve tutukluların, infaz hâkimlikleri ile yetkili ve resmî kurumlara yaptıkları başvurularla ilgili dilekçeler, vakit geçirilmeksizin ve ivedilikle ilgili makamlara gönderilecektir.”

Bu konuda yaşanan en temel sıkıntı, mahpusların yazdığı dilekçelerin gönderi numaralarının kendilerine verilmemesidir. Gönderi numarası olmadığı sürece mahpusun dilekçeyi gönderdiğini ispatlama ve dilekçesine verilecek cevapla ilgili herhangi bir talepte bulunma şansı yoktur. Yine birçok mahpusa dilekçe numaralarının verilmedi-

32 www.cte.adalet.gov.tr/menudekiler/mevzuat/genelge/cik_nakil.doc Erişim Tarihi: 01.02.2019.

ği, yasal süre dolmuş olmasına rağmen dilekçelerin cevabının yazılı şekilde tebliğ edilmediği durumlar da mevcuttur. Tüm bu gelişmeler mahpuslarda özellikle şikâyet içerikli dilekçelerinin gerekli kurumlara iletilmediğine dair kaygılar yaratmaktadır.

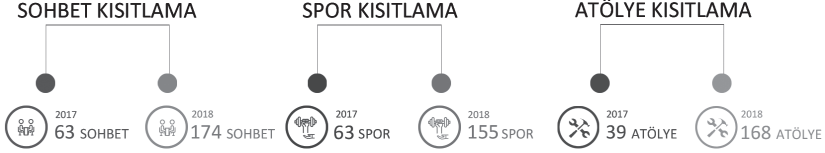
Dilekçeler resmi bir kuruma gönderiliyorsa ceza infaz kurumuna bu yazışmaları denetleme ve engelleme yetkisi verilmemiştir. Dilekçeler bir suç unsuru taşıyorsa bile muhatabı olan resmi kurum zaten gereğini yerine getireceğinden, hapisane idaresine bu tür yazışmalarda denetleme yetkisi verilmez. Buna karşın son dönemde mahpusların yazdıkları dilekçelerin içeriğinden ötürü mahpuslara disiplin soruşturmaları açılmış ve disiplin cezası verilmeye başlanmıştır.

"Sonradan dilekçelerim çıkış yapılmadı, yani işlerine gelen dilekçeler çıkış yapıyor, işlerine gelmeyen dilekçeler çıkış yapılmıyordu."

"Biz bu koşušta bir dilekçe yazdığımızda herkesin toplu ismini belirttiğimizde dilekçemiz kabul edilmiyor ve bize geri getiriliyor."

"Açık görüş için ablama izin verilmiyor. Dilekçeleri işleme koymuyorlar. Cevap vermiyorlar sorduğumuzda "başvuru da yok" diyorlar. İki senedir ablam başvuruyor."

4.7. Sosyal ve Sportif Aktivitelerin ve Atölyelerin Kısıtlanması

Avrupa Cezaevleri Kuralları'nda mahpusların bedensel sağlıklarını geliştirmek, boş zaman etkinliklerine imkân yaratmak için yeterli ve gerekli süre zarfında sosyal etkileşimden faydalanmalarına olanak yaratacak, oda dışında vakit geçirmelerine izin verilmesi gerektiği vurgulanır.

5275 sayılı kanunda da kişinin ihtiyaçları kapsamında kurumun kapasitesi ve yoğunluğu dikkate alınarak sosyal ve sportif faaliyetlere izin verilir, açıklaması yer alır. Bu kanunda da ihtiyacın neye göre belirleneceği ve sınırları oldukça belirsizdir. Ek olarak son dönemde hapishanelerdeki nüfusun kapasitenin oldukça üzerine çıkması sosyal ve sportif aktiviteler ile atölyelere erişebilmeyi asgariye indirmiş, bazı hapishanelerde ise durma noktasına getirmiştir.

Ortaya çıkacak sorunları sıralayacak olursak: Farklı koşullarda mahpuslarla yapılan sohbet hakkı ortadan kaldırılmış ve sohbet hakkının kullanımı mahpusun kaldığı koşulla sınırlandırılmış, mahpuslar sosyal ve sportif aktiviteler ile atölyelere çıkarılmamış veya sınırlı sürede çıkarılmış, ayrıca talep edilen atölyeler açılmamıştır.

"Ortak kullanım alanlarındaki kısıtlamalar olduğu gibi sürdürülmeye çalışılıyor. Yani sosyalleşmeyi kısıtlamak için ellerinden gelen her şeyi uyguluyorlar. OHAL başlayalı sohbet grupları değiştirilmiyor. Normalde her ay farklı bir grupta sohbet, spora çıkmamız gerekirken iki yılı aşkın bir süredir çıkarılmıyoruz."

"Mesela bu cezaevinde sohbet hakkı talep ettiğimizde "sohbet yok, o kaldırıldı" deniyor. Kaldırıldıysa ne zaman kaldırıldı, hangi genelge ve yasayla? Bunlara bir cevap verilmiyor."

"Ayrıca 387 gündür tutuklu olduğumuza rağmen hiç açık hava veya halı sahaya çıkarılmadık."

"Bizi sosyal ve sportif faaliyetlere tek oda olarak çıkmamız dayatılıyor. Haftada en az 8 saat ve 9 ile 10 kişi arasında ortak faaliyet hakkımız varken bu gasp ediliyor."

Özetlemek gerekirse, *Hapishanelerde İfade Özgürlüğü Projesi* kapsamında mahpuslar, danışma hattı ve avukatlar aracılığı ile derneğimize iletilen şikâyetleri izledik ve raporladık. Proje kapsamında düzenlemiş olduğumuz çalıştayda edindiğimiz bilgileri konuya katkı sağlayacak kişi ve kurumlarla paylaştık. Ayrıca bu çalıştayda Bianet, Görülmüştür ve Dışarda Deli Dalgalar'dan gelen katılımcılar ifade özgürlüğü konusunda raporlarını ve düşüncelerini sundular. Çalıştaya katılan diğer kurum ve kişilerle var olan sorunlara yönelik ne gibi öneriler geliştirebileceğimizi ve neler talep edebileceğimizi uzun saatler tartıştık. Bu kapsamda çalıştayda öne çıkan konular ve öneriler oluşturulan politika belgesi ile milletvekillerine sunuldu.

Hapishanelerde ifade özgürlüğüne yönelik katılımcılarla ortaklaştığımız önerileri ve çalıştayda yapılan sunumları aşağıda bulabilirsiniz.

ÖNERİLER

- Yasaklanmamış ve toplatılma kararı verilmeyen kitapların ve süreli yayınların çok istisnai durumlar dışında engellenmemesi,
- Bu engellemelerin her hapisanede farklı uygulanmaması ve bu konuda önlemler alınması,
- Sınırlamaların çerçevesinin belirlenmesi ve geniş takdir yetkisinin hak ve özgürlükler lehine düzenlenmesi,
- Toplatma kararı olmayan tüm süreli yayınların mahpuslara verilmesi,
- Radyolarda FM bandı dışındaki bantlarda yapılan yayınların da dinlenilmesinin sağlanması,
- RTÜK tarafından kapatma kararı olmayan ve tüm Türkiye tarafından izlenebilen kanalların mahpuslar tarafından da izlenebilmesi,
- Yabancı mahpusların kendi ana dillerindeki yayınlara ulaşmaları,

rının kanunla güvence altına alınması,

- Koşullardaki kitap sayısı sınırlamasının kaldırılması,
- Posta ve aile aracılığıyla hapisshaneye getirilen kitapların hapisshaneye alınması ve mahpuslara ulaştırılması,
- Dış kantin yoluyla mahpusların ücretini ödemek koşuluyla kitap alması uygulamasının zorunlu tutulmaması,
- İletişime yönelik disiplin cezalarının yaygın uygulanmasına ilişkin tedbir alınması ve uzun süreli izolasyona sebebiyet verecek şekilde uygulanmasının önlenmesi,
- Telefonda tekmil uygulamasının yönetmeliklerden çıkarılması,
- Mahpusların ailelerinin bulunduğu illere yakın hapisshanelerde bulundurulmasının kanunla güvence altına alınması,
- Mahpusların ailelerinden uzak hapisshanelerde kaldığı durumlarda ise uzaktan gelen ailelerin görüş sürelerinin artırılmasının kanunla güvence altına alınması ve kısıtlamaya gidilmesinin önlenmesi,
- Mahpusların mektuplarına el konulmasının istisnai bir uygulama olmamasının sağlanması,
- Mektup okuma komisyonunda yer alan personellerin bu konularda yeterli bilgi ve birikime sahip olmasının sağlanması,
- Mahpusların, gönderdikleri mektup ve dilekçeleri takip edebilecekleri evrak numaralandırma sistemine geçilmesi,
- Mahpusların sivil toplum kuruluşlarına kapalı zarf mektup göndermesinin yasal zemininin yaratılması gerekmektedir.

**HAPİSHANELERDE
İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ
ÇALIŞTAYI**

1980'LERDE HAPİSHANELERDE İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ

Nadire Mater

Yakın bir arkadaşıma sordum; hapishanede ifade özgürlüğü desem ilk ne söyler diye. Yüzüme öyle bir baktı ki, nasıl bir soru soruyorsun der gibi... Utandım. Üç beş saniye geçti geçmedi, “şey” dedi, “yok, yani yok.” Devamında; “Hapiste ifade özgürlüğü yok, kavga var”.

Hakikaten de; 1980'lerde, devamında 1990'larda; hapishaneler deyince akla önce kavga geliyor; direnişler, ölüm oruçları, katliamlar, ölümler... 1980'lerden gelen bu cümle; “ifade özgürlüğü yok, kavga var”, şimdilerde de geçerli olmakla birlikte, farklılıkları da çok. Türkiye tarihi, cumhuriyet öncesi ve sonrasıyla hapishaneler tarihi aynı zamanda. Hapishaneleri anı ve araştırma kitaplarından, romanlardan okuyoruz, biliyoruz, duymuşluğumuz, yaşamışlığımız var. Tabii ki dünyanın hapishanelerini de...

Hapishane, mahpusluk ve ifade özgürlüğü birlikte düşünülünce; -ben hiç mahpus olmadım, kapının hemen dışındaydım- absürt bir şey. Şu karşımızdaki slogana bakalım; “Mahpusların ifade özgürlü-

ğü haktır, kısıtlanamaz”. Bunun; Türkiye’de slogan haline getirilmesi çok çok çok zaman aldı. O yüzden de az önce absürt dediğim şey, sadece bugünden bakınca absürt, o gün için değildi. Çünkü, 12 Eylül 1980 askeri yönetiminde, hatta daha öncesi Türkiye’de hapishane sorunlarından söz ettiğimizde; “fazladan konuşuluyormuş gibisinden, “tabii ki öyle olacak” anlamında; “nihayetinde Hilton değil, hapishane” denirdi. Ki, resmi açıklamalar dışında, herhangi birimizin de bu klişeye takıldığımız olurdu.

1980’lerde cezaevleri nasıldı?

Koşuşlar dışında, mahpuslar hücrelerde bir solcu ve bir sağcı birlikte kaldılar. Buna “karıştır-barıştır” dendi. İfade edememe burada başlıyordu.

Görüşler, Mamak Askeri Cezaevi’nden örnek vereceğim, genel olarak beş dakikaydı. Bu beş dakikalık görüşler de aslında gardiyanın -ki o da orada bir iktidar sahibi- keyfine kalmış bir şekilde iki dakikaya kadar indirilebiliyordu. Görüşmecinin ve mahpusun yanlarında ikişerden dört erin dinlemesinde görüş yapıyorsun. Görüş telefonla yapıldığı için; “iki dakikada yeter” dendiğinde hat kesiliyor, devam edemiyorsun. Hat hoş gitmeyen bir konuşma nedeniyle de kesilebilirdi. Görüşe giderken hiçbir zaman görüşeceğinden emin olamazdın. “Görüş yasağı var” ya da “sorguda” yanıtıyla karşılaşabilirdin. “Sorguda”; mahpusun yargılandığı ya da yargılanacağı davadan yeni yakalananların olması durumunda yeniden polis sorgusuna götürüldüğü anlamına geliyor.

Yazılan mektubun mahpusa ulaşması haftalar, aylar alabiliyordu; mahpusun yazdığının adresine ulaşması da. Yasak ne zaman kalkar,

ne zaman yeniden gelir pek bilinmezdi.

“Görölmüştür” damgasını gören herkes bilir. Bu damga bilmeyene sizin hapishane ilişkinizi de duyurur. Dolayısıyla hangi adres üzerinden haberleşileceği de dışarıdaki için bir konudur. Bu halen böyledir, bir mücadele konusudur. “Görölmüştür” damgası mektubu yazan ve alan için bu yazışmanın iki kişi arasında geçmediği anlamına da gelir. Sansürlenene, dolayısıyla pek de anlaşılmayan mektup örnekleri de vardır, mektubu anlamasanız da içerideki durumun sertleştiğinden haberdar olursunuz böylece.

Haberleşme yasakları da halen sürüyor ne yazık ki. Arkadaşın, “ifade özgürlüğü yok kavga var” dediği işte buna uygun; neden yasak getirildiği sorulduğunda değil, daha cümlene başlamadan dayak geliyor, şiddet geliyor.

Genel olarak, pek de süreklilik gösteremeyen “normal” zamanlarda haftada bir mektup yazma hakkı vardı, mahpuslar için bu mektup bir sayfayı geçmemek durumundaydı. Mektuplar derken sadece siyasi bakmak eksik olur. Mektup; yazanla yazılan arasında şahsi bir şey sonuçta. O mektupta her ne olursa olsun insan başkalarının okunmasını istemez. Başkaları da okusun istesenez mektup dışı yolları denersiniz değil mi? Daha yazarken sansür öncesi oto-sansürün işlediğini söylemek hiç de yanlış olmaz.

İfade özgürlüğüyle yakından bağlantılı konulardan biri de; dışarıdan gelmesi beklenen dergi-kitap vs. meselesi... 1980’lerde hapishanelerde uzunca bir süre kitap tümüyle yasaktı. Sonrasında, ders kitapları serbest oldu. Peki, götürölen kitabın ders kitabı olduğu nasıl anlaşılacak? Öğrenciler için okullardan belge getiriliyordu, “bu kişinin öğrencisi olduğu okul ve sınıfta bu bir ders kitabıdır” diye. Mesela, Orhan Pamuk’un *Kafamda Bir Tuhaflık Var* kitabı için mahpus mi-

marlık fakültesi öğrencisiyse, kentsel dönüşüm bağlamında belki de hocalardan biri belge verebilir. Aynı kitap için belge; muhtemeldir ki Gıda mühendisliğinden de alınabilir, ne olsa “boza” kitapta başrolde. Acaba Arkeoloji öğrencisi mahpus *Kafamda Bir Tuhaflık Var*'a içeride erişebilir mi? Bilemiyorum. Tabii hocasına da bağlıydı. Öte yandan, her hocanın ille de böyle bir belge vermesi o günlerde pek de mümkün olamayabiliyordu, bugün olabilir mi? Öğrenci olmayanlar ne yaptı hatırlayamıyorum şimdi.

Böyle böyle, adım adım gidersek, belki de mahpusun ifade özgürlüğünün en var olduğu yer tırnak içinde mahkemelerdi. Mahkemelerde siyasi savunma dahil olmak üzere, kısmi bir özgürlükten söz etmek mümkün. Görüşlerini, davayı, örgütünü savunabilirsin. Avukat iki duruşma üst üste duruşmadan atılınca davaya katılma hakkını kaybederdi. Heyet keyfe keder mahpusları susturabilirdi. Kesintisiz yapılan bir savunma kitaplaştığında mahpusa yeni bir dava açılabilir, hatta serbestse yeniden hapsedilebilir.

Daha çok uzatabiliriz ama hak ihlallerine karşı, bu çalışma özelinde ifade özgürlüğü hakkı için farklı şekillerde ve yaygınlıkta olsa da, her zaman hapishane içinde ve dışında direndiğini, mücadele verildiğini söylemek gerekiyor. 12 Eylül sonrasında Diyarbakır'dan İstanbul'a neredeyse bütün hapishane önlerinde, sokaklarda, Meclis önlerinde sorunları dillendiren, talepleri duyurmaya çalışan ve duyuran mahpus annelerinin mücadelesi çok ön açıcı oldu. İnsan Hakları Derneği'nin ilk adımları da böyle atıldı. Anneler, her an hapsedilme riskini düşündükleri içindir ki; genç kadınları eylemlerden uzak tutmaya çalışarak kollamak isterlerdi.

Şimdi, bütün bu yıllar içinden bakıldığında; bugün “Mahpusların İfade Özgürlüğü Haktır, Kısıtlanamaz” demenin önemi ortada.

Türkiye’de herkesin mahpus olabilme olasılığı az değil. Türkiye tarihi bize bunu gösteriyor. Bugünün cumhurbaşkanı da bir zamanlar mahpustu.

Nitekim geride bıraktığımız on yılda siyaseten sadece solcuların ve Kürtlerin yargılanmasına alışmış Türkiye, genelkurmay başkanlarına, üniversite rektörlerine kadar geniş bir yelpazede mahpus çeşitliliğini gördü.

Bu, aynı zamanda hak mücadelesi demektir. Sözcğelimi “Ergenekon” ve “Balyoz” davaları ailelerinin -çoğu kadınlar- oturma eylemleri, haftalık nöbetler, cezaevi kapılarında açıklamalar gibi o döneme kadar geliştirilen hak mücadelesi yöntemlerinden esinlendikleri görülüyor.

Siyasi mahpuslar anlamında “Fetullahçı Terör Örgütü/ Paralel Devlet Yapılanması” (FETÖ/PYD) adıyla açılan davalar ve yürütölen soruşturmalar kapsamında hak ihlallerinin mahpuslar ve yakınlarınca pek seslendirilmediğı, ya da duyurulamadığı görülüyor.

Anayasa Mahkemesi’nin (AYM) ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nin (AİHM) cezaevleriyle ilgili öyle çok olmasa da içtihat olarak kabul edilebilecek kararları var. Bunun; mücadelenin önemini hak savunucuları için daha da somutlaştırdığını düşünüyorum. Hapishanelerdeki koşulları, hak ihlallerini haberleştirmekte ayak süröyen medya bile aslında cezaevlerindeki ihlalleri yazmak zorunda kalabiliyor.

Yine de; şöyle bir not düşöüp bitireceğim konuşmamı. Halen bütün bu tabloda sesini, hiç demeyeceksek en az duyuranlar, duyurabilenler adli mahpuslardır. Mücadelenin belki de en zor kısmı bu. Oraya bakalım.

TECRİDİ KIRMAK; DIŞARIDAN İÇERİ KÖPRÜ OLMAK

Gamze Yentür

Hürriyeti bağlayıcı cezalar; kişiyi hürriyetinden yoksun bırakan cezalardır. Hürriyeti bağlayıcı cezalardan çalıştay kapsamında bizi en çok ilgilendiren; hapis cezalarıdır. Hapis cezalarının verilmesi aşamasında somut ve kuvvetli delillerin olması gerekir. Hapis cezası verildikten sonra önemli olan diğer bir aşama da cezanın nasıl infaz edildiğidir. Konumuz gereği bu infaz aşamasında mahpusların ifade özgürlüğü ve bu özgürlüğün kapsamına bakacağız.

Cezanın İnfazı

Cezanın infazı konusunda öncelikle yasaya bakmak gerekiyor. Mevzuat bu konuda çok açık ve net. Bu yasaya göre;

“İnfazda temel ilke

Madde 2.– (1) Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazına

ilişkin kurallar hükümlülerin ırk, dil, din, mezhep, milliyet, renk, cinsiyet, doğum, felsefî inanç, millî veya sosyal köken ve siyasî veya diğer fikir yahut düşünceleri ile ekonomik güçleri ve diğer toplumsal konumları yönünden ayırım yapılmaksızın ve hiçbir kimseye ayrıcalık tanınmaksızın uygulanır.

(2) Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazında zalimane, insanlık dışı, aşağılayıcı ve onur kırıcı davranışlarda bulunulamaz.”³³

Yasada da görüldüğü üzere mümkün olan en uygun koşullarda cezanın infaz edilmesi gerekiyor. Maalesef pratik yasadaki gibi olmuyor. Özellikle de devletin siyasi mahpusları ıslah etme gibi bir düşüncesi var. Patolojik bir olay olarak görülen; insanların düşünceleri ve inançlarıdır. Buradaki amaç siyasi mahpusların düşüncelerini değiştirmektir. Ve gittikçe düşünceleri değiştirme arzusu artık bir intikam aracına da dönüşmüş durumdadır.

Türkiye hapishanelerinin tarihini incelediğimizde bu intikam aracının oldukça vahim sonuçları olduğunu görebiliriz. Bunun sonucu olarak; hapishanelerde binlerce hak ihlali yaşandığını görüyoruz. Keza sadece hak ihlalleri ile sınırlı kalınmamış operasyonlarla mahpuslar devlet tarafından öldürülmüştür. Türkiye’de asıl süreç ‘F tipi’ne geçilmesi ile başladı. Tam da bu dönemde tecrit ve tretman konusu tartışılmaya başlandı. Özellikle ifade özgürlüğü bağlamında tecrit konusunun önemli olduğunu düşünüyoruz. Tecridi bu noktada incelemek gerekiyor.

Tecrit; iç ve dış dünyayla ilişkinin koparılması, iletişimin yok ol-

33 “Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun,” TBMM, son güncelleme 13 Aralık, 2004, <https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5275.html>.

ması sonucu kişinin psikolojik ve fiziki benliği üzerinde olumsuz etkiler yaratan bir ortamdır. Başka bir ifade ile bir kişinin kapalı bir mekânda, ortak alanlardan yararlanmaksızın ve günün bir bölümünü başka mahpuslarla iletişim kurmaksızın geçirdiği bir süreçtir.

Türkiye’de yasalarda tecride dair net bir tanımlama yok. Fakat biz bu noktada mevcut üç durumu sayabiliriz. İlki; hapishaneye ilk girişte, tutuklanan kişinin müşahedeye alınmasıdır. Bu; tutuklunun koşuşunu belirlemek için uygulanan bir yöntemdir. Bazı hapishaneler birden fazla kişinin kalacağı şekilde iken; bazı hapishaneler tek kişilik hücrelerden oluşacak şekilde tasarlanmıştır. Bu müşahedede kaç gün ve hangi koşullarda kalacağınız hapishane yönetiminin inisiyatifindedir. Bu hücreler insanlar için oldukça sağlıksızdır. Fiziksel olarak sağlıksız olmasının yanı sıra iletişim araçlarının da olmadığı bir ortamdır. Hijyen kurallarının hiçe sayıldığı bu ortamlarda mahpusların hastalık veya mikrop kapma olasılıkları yüksektir.

İkinci olarak; müşahede odalarının yanında disiplin cezaları sonucu mahpusların konuldukları yerler vardır. Disiplin cezası boyunca mahpus burada iletişim ve görüş yasağına maruz bırakılır. Son dönemde haberlere yansıyan ve bize gelen bilgilere göre de mahpuslara fazlaca hücre cezaları veriliyor. Bunun yanında, bu odaların bir üst formu olan; varlığı bir dönem inkâr edilen süngerli odalar var. İzmir Şakran Hapishanesi’nde bir tutuklunun, konulduğu odanın süngerlerine zarar vermesi ve hapishanenin tutukluya “kamu malına zarar”dan dava açması sonucu varlığı kanıtlanan odalar bunlar. Bu odaların içleri süngerle kaplı ve dışarı hiçbir biçimde ses veya hava akışı geçirmeme özelliğine sahip. İçinde sadece tuvalet ihtiyacını giderebileceğiniz bir klozet mevcut.

Üçüncü ve son olarak; ağırlaştırılmış müebbet hükümlüleri var. Ağırlaştırılmış müebbet hükümlüleri bütün infazını tek başına geçiriyor.

Koşulları da birçok açıdan çok ağır. Aile ve arkadaş ziyaretlerinden mektuba kadar birçok konuda yoğun bir kısıtlamaya maruz kalıyorlar.

Saydığımız bu üç somut uygulama, tecridi büyük oranda ortaya koyuyor. Özellikle ilk iki uygulamada mahpuslar iletişim araçlarından ve ziyaretçi görüşlerinden mahrum bırakılıyor. Örneğin; Şakran Hapishanesi'nde bulunan ağırlaştırılmış müebbet Didem Akman sürekli 3 aylık iletişim cezası alıyor. Üst üste veremedikleri için cezayı bir günlük ara bırakıyorlar. Didem de ancak bu bir günde mektuplarını gönderebiliyor veya gelenleri alıyor. Ağırlaştırılmış müebbet almış olan Akman zaten olağandan fazla kısıtlama ile karşı karşıya kalırken üstüne verilen cezalar ile tamamen tecritte tutuluyor.

“[Tecritte insan] Suskunluğun siyah okyanusundaki cam fanuslu bir dalgıç gibi yaşıyordu insan, kendisini dış dünyaya bağlayan halatın kopmuş olduğunu ve o sessiz derinlikten hiçbir zaman yukarı çekilmeyeceğini ayımsayan bir dalgıç gibi hatta... Yapacak, duyacak, görecek hiçbir şey yoktu, her yerde ve sürekli hiçlikle çevriliydi insan, boyuttan ve zamandan tümüyle yoksun boşlukla. Sözcüklerle anlatılamayacak bu durum dört ay sürdü. Eh, dört ay, yazması kolay: altı üstü birkaç harf! Söylemesi de kolay: dört ay. İki hece! (...) Ama boşlukta, zamansızlıkta geçen bir dört ayın ne kadar sürdüğünü hiç kimse ölçemez, gözünde canlandıramaz; insanın çevresindeki bu hep aynı hiçliğin, hep aynı masa, yatak, leğen ve duvarın kâğıdının ve hep aynı suskunluğun, insana bakmadan yemeğini içeri iten hep aynı gardiyanın, insanı çıldırtana kadar boşlukta dönüp duran hep aynı düşüncelerin insanı nasıl yiyip bitirdiğini ve yaktığını kimse kimseye anlatamaz.”³⁴

34 Stefan Zweig – Satranç Kitabı. (...) <https://www.zeit.de/kultur/2016-08/tecrit->

Savcılık kararı olmadan yapılan uygulamalar yasal değildir. Keza yasal dahi olsa tecrit kabul edilemez. Çünkü tecrit; ceza içinde cezadır ve sonuçları işkence ile aynıdır. Fiziki ve psikolojik tahribat yaratır. Bu tahribat bilim insanları tarafından da araştırılmış ve tespit edilmiştir. Çokça zararlı sonuçları vardır. Örneğin; bu süreçte kişinin sinir sistemi tamamen tahrip olmaktadır. Zaman kavramında yitkilik, kimlik kaybı vb. yaşanabilmektedir. Peki, siyasi mahpuslar bu etkilere karşı kendini nasıl koruyor diye bakacak olursak?

Tecridin kendi üzerlerindeki etkisini en aza indirmeye çalışıyorlar. Buradaki en önemli şey de; kendilerini ifade edecek alanlar bulmak ve kendilerini geliştirmek. İşte tam da burada devreye üretmek ve kendilerini ifade etmek giriyor. Ancak bu şekilde tecride karşı koyabiliyorlar. Mahpuslar; mektup, kitap, yazı yazmak vb. şeyler ile kendilerini ifade ediyorlar. Yine devreye başta söylediğimiz intikam aracına dönüşen tecrit; aleni veya gizli yapılan uygulamalarla tekrar, bu kez farklı biçimde devreye giriyor ve üretimleri engellenmenin aracına dönüşüyor.

Cezanın İnfazı Aşamasında Mahpusların İfade Özgürlüğü

Yasada net olarak şu ibare yer alıyor; “Her tutuklu ve hükümlünün haberleşme hakkı vardır.” Başta da söylediğimiz gibi uzun yıllardır Türkiye hapishanelerinde hak ihlalleri eksik olmadı ve işkencelerle, infazlarla hep gündeme geldi. Fakat özellikle OHAL ile birlikte çok yönlü bir değişim ve dönüşüm dönemine girildi. Gerek hapishanelerin ekonomik bir rant alanı haline gelmesi, gerekse de siyasi mahpuslara yönelik artan baskı ve uygulamalar... Darbeyle mücadele

adı altında çıkarılan KHK'ler ile birçok hak kısıtlandı, yasaklandı. Tek tip elbise dayatması tekrar gündeme geldi. Çıkarılan KHK hükümleri her yerde aynı biçimde uygulanmadı veya OHAL bahane edilerek hapisane yönetimleri mahpuslara baskı uyguladı. Aile ve avukat görüşleri engellendi, avukat görüşleri kamera ile kayıt altına alındı, gazete ve kitapların yasaklanmasının yanı sıra darp ve işkence iddiaları da gündeme gelmeye başladı.

Mahpusların kendilerini ifade etmesi kapsamında biz; ziyaretçi ve avukat görüşleri, mektup, mahpusların kendi aralarındaki görüşmeler, kitap ve eğitim- öğretim hakkının engellenmesi konusunu sayıyoruz.

Bunlara tek tek bakacak olursak;

Ziyaretçi, görüş ve atölye yasakları

Hapishane yönetiminin belirlediği saatlerde hücrede bulunan birden fazla mahpus ortak alana çıkıyor. Ortak alanda diğer mahpuslarla görüşme imkânı buluyorlar. Fakat son dönemde ortak alana çıkmalar da hapishane yönetimi tarafından başta OHAL olmak üzere çeşitli bahanelerle yasaklandı. Diğer mahpuslarla ortak alana çıkma hakkı elinden alınan mahpuslar; hücrelerinde bulunan iki kişi dışında kimseyle iletişim kuramaz hale geldi. Atölyeler yasaklandı. Bu durum mahpusların üretimlerini etkiledi. Sanat yapma hakları da ellerinden alındı.

Avukat görüşlerinin kamera ile kayıt altına alınması, mahpus ve avukatı arasındaki yazışmaların gardiyanlar tarafından incelenmesi, hem savunma hakkına saldırıydı hem de mahpusun kendini ifade etme özgürlüğüne ket vurdu. Avukat görüşleri haftada bir gün, bir saat ile sınırlandırıldı. Hatta; avukatının kişiyi temsil etmesi belli konularda yasaklandı. Örneğin; geçtiğimiz günlerde tahliye olup daha

sonra skandal bir biçimde tutuklanan ÇHD’li ve HHB’li avukatlar kimi müvekkillerinin dosyalarından azledildiler.

OHAL’de haftada bir olan aile ve ziyaretçi görüşleri 15 günde bir yapılmaya başlandı, kimi cezaevlerinde ise OHAL süresi bitene kadar aile ve arkadaş görüşlerine kısıtlama getirildi. Çok fazla disiplin cezaları verilerek görüş ve telefon hakları yasaklandı. Örneğin; Şırnak’ta bazı bölgelerde uygulanan yasaklar nedeniyle Şırnak Hapishanesi’nde bulunan mahpuslar yakınları ile 5-6 ay görüş yapamadı.

Eğitim ve öğretim haklarının engellenmesi

Eğitim ve öğretim hakkının engellenmesini de ifade özgürlüğü bağlamında değerlendirebiliriz. Kişi kendini uğraş alanları ve mesleği üzerinden ifade eder. Anayasal bir hak olan eğitim hakkına KHK ile kısıtlama getirildi. Çıkarılan KHK’ye göre “Terör örgütü üyeliği” ya da “bu örgütlerin faaliyetleri çerçevesinde işlenen suçlar” ile suçlananlar, cezaevinde yapılan sınavlara bile giremedi.

Kitap ve mektuplara el konulması, muhalif yayınların yasaklanması

Cumhuriyet, BirGün, Evrensel ve Gündem gibi gazeteler “yasaklı yayın” listesine alındı. Halk Tv, FOX Tv yayınlarının izlenmesi durduruldu. Kitap yasakları en büyük sorun haline geldi. Kitaplar keyfi olarak alınmadı veya kitap alımlarına sınırlama getirildi. Öyle ki; Gebze Hapishanesi’nde bulunan Rojbin Perişan’a kendi yazdığı kitap sakıncalı denilerek verilmedi.

Görölmüştür Ekibi ve İfade Özgürlüğü

Mektup, kitap, resim vb. üretim araçları mahpusların kendilerini ifade ettiği en önemli şeyler demiştik. Ekibimizin kendini var ettiği yer de tam burasıdır. Bir başka deyişle; diğer inisiyatiflerden farklı olarak tutsakların kendilerini ifade etmeleri ve üretmeleri üzerinden kuruldu. Hapishanelere dair her haberi ve mahpuslara yönelik hak ihlallerini elimizden geldiğince duyurmaya çalışıyoruz. Ama esas derdimiz; mahpusların kendilerini ifade etmeleri. Dışarı ile içeri arasında bağ kurmak ve köprü olmak... Mahpusların mektup arkadaşı edinmesini sağlamak; öykü, şiir, karikatür vb. üretimlerini yayınlamak...

İletişimde olduğumuz mahpusların dergilerini, kitaplarını ve öykülerini yayınlıyoruz. Elimizden geldiğince adreslerini güncelliyor ve kamuoyuna duyurmaya çalışıyoruz. Fakat son dönemde artan sürgünler sebebiyle adresleri güncelleme noktasında sorun yaşıyoruz. Bir mahpus 3 ayda 3 yer değiştirmek zorunda kalabiliyor. Red fotoğraf grubu ile ortaklaşa iki kere fotoğraf projesi yaptık. İlk sergimizde fotoğrafçılar çekti, mahpuslar fotoğrafları yorumladı. İkincisinde ise; mahpuslar düşledi, fotoğrafçılar kendi kadrajlarından onların düşlerini çekti. Her iki sergi de ülkemizin birçok ilinde ve yurtdışında sergilendi. Sergilerimiz hala devam ediyor. Gerek projeye katılan mahpuslar, gerek proje için fotoğraf çeken fotoğrafçılar ve sergiyi gezen insanlar açısından oldukça verimli oldu. Projeye katılan fotoğrafçı dostlarımız, bağ kurdukları mahpuslar ile mektuplaşmaya devam ediyor. Sergiyi gezen dostlar, çok uzaklarında gördükleri hapishane gerçeği ile yüzleşiyor ve destek olmaya çalışıyor.

Dönem dönem kartpostal ve kitap gönderme etkinlikleri ve kampanyaları düzenliyoruz. Kartpostal bastırıyoruz, takvim bastırıyoruz ve bunları mahpuslara yolluyoruz. En son ona da sınırlama geldi. Bir tane boş kartpostal alıyorlar. Sebebi ise; “birden fazla kartpostal olursa mahpus onu ticari anlamda kullanabilir” gibi komik bir gerekçe.

Suluk ve tek renk hücrelerine renk katmak isteyen mahpuslar, özellikle renkli, farklı kartpostallar istiyor. Kitaplar alınmasa dahi inatla biz yollamaya devam ettik. Kitaplar, mahpusların hapisanedeki hesaplarında kalıyor ve biz de kitap alınmayan hapisaneleri teşhir ediyoruz. Mahpusların çıkan kitaplarının tanıtımlarını yapıyoruz. Örneğin; ağırlaştırılmış mahpus Hasan Şahingöz'ün; her şeyini kendi eli ile hazırladığı 'Ümüş Eylül' dergisini biz e-dergi haline getirip sitemizde yayınlıyoruz. OHAL sürecinde özellikle mektuplar geç geldi, verilmedi ya da kayboldu. 6 ay sonra elimize ulaşan mektuplar var. Bu, biraz işlerimizi aksattı ama elimizden gelince 'katık' olarak tanımladığımız mektuplar konusunda ısrarcı olmaya çalıştık. Bize gelen mektuplarda mahpuslar; mektup hakkını da kaybetmemek için kendilerine oto sansür uyguladıklarını yazıyorlar. Türkçe dışındaki dillerde yazılan mektuplar okuma komisyonlarında aylarca, çevirmen olmadığı gerekçesiyle bekletildi. Bütün bu saydıklarımız biraz olsun tecridi kırmak için yaptığımız şeyler. Çünkü bir insanın en önemli ihtiyaçlarından birisi iletişim kurmak ve kendini ifade etmektir.

Ömrünün büyük bir kısmını cezaevinde geçiren Meral Çiçek'in sözleri ile konuşmama son vermek istiyorum *"Sonbaharı beklerdik, yapraklar düşecek, rüzgârla savrulanlardan birkaçı da bizim havalandırmaya düşecek. Biz de kurutup mektuplara katacağız. sonbaharı, bir yaprağımız olur diye beklemek ne demektir, yazılmalı, anlatılmalı insanlığa."*³⁵

35 Selvi Tunç "Cezaevlerinin O'hali," *Bianet*, Ağustos 13, 2016, <http://bianet.org/biamag/biamag/177740-cezaevlerinin-o-hali>

DIŞARDA DELİ DALGALAR

Seda Öz

“Dışarıda Deli Dalgalar”; ölkemiz hapishanelerinde bulunan siyasi tutuklularla dayanıőmak amacıyla oluşturulmuş bir vatandaő inisiyatifidir.

2008 Őubat ayında çalıőmalarına başlamıştır. Kurumlaőmak ve etkinlik alanını siyasallaőtirmek gibi bir hedefi yoktur. Aksine siyasal hale getirildikçe yaőanmaz olan hapishaneler sorununa insani temelde yaklaőarak tutuklu ve hökümlölerin nefes alabileeği kanallar açmak, bağlantılar ve köprüler kurmak, projeler üretmek hedefini benimsemiőtir. Dışarda Deli Dalgalar inisiyatifi, hapishanelerle ilgili çalışma yürüten tüm kurum ve kesimlere eőtit mesafede durarak ve dayanıőmayı hedefleyerek, hapishanelerdeki sorunlar ve tecrit sistemi karőtısında bilinç geliőtirmeyi amaçlayarak, kendi zeminini tüm demokratik kişi ve kesimlere açık tutarak, herhangi bir politik çizgi tasarrufuna yönelmeksizin, merkezinde hapishaneler sorununun bulunduğu çalışmalar yürötmeyi amaçlamıőtır. Deli Dalgalar; çıkarsız, karőtılıksız ve gönüllölük temelinde çalışma prensibiyle hareket etti-

ğinden, öncelikle dostluk, kardeşlik ve arkadaşlık kültürünü oluşturabilmeyi önemsemekte, bununla birlikte hapishanedekilerin sesi olmayı yaşam duruşunun ana rengi haline getirmeyi hedeflemektedir.

Dışarıda Deli Dalgalar, çeşitli periyotlarda buluşmalar düzenleyerek bir araya gelmekte, kendi gücüne dayanarak oluşturduğu mütevazı fonla “içerdekilere” kitap, kırtasiye, giysi ve mektuplar yollamakta, bu yolla onları şaşkırtmanın moral ve manevi önemini bilerek tüm tutsaklara düzenli ulaşmayı hedeflemektedir.

Dışarda Deli Dalgalar’ın çalışmalarının temelinde buluşmalar düzenlemek, köprüler kurmak ve içeriği dışarıya, dışarıyı da içeriye taşıyacak projeler üretmek vardır. Bu temelde 2008’den bugüne kadar yüzden fazla buluşma gerçekleştirmiş, bu buluşmalar farklı etkinliklere ev sahipliği yapmıştır. Buluşmalar, Deli Dalgalar gönüllülerinin bir araya gelerek hapishanelerdeki arkadaşlarına mektuplar, kitaplar gönderdiği temel etkinliktir. Bu temelde hapishanelere sayısız kitap gönderilmiştir ve bu çalışmalar devam etmektedir. Aylık buluşmaların yanında, her sene sonunda yılbaşını karşılama etkinliği olarak çok sayıda kitap toplanarak hapishanelere gönderilmekte, el yapımı kartpostallar yapılmakta, duvar takvimleri basılmaktadır.

Deli Dalgalar, içerisi ve dışarı arasında köprü projeler gerçekleştirirken, bunların kalıcı değerlere dönüşmesine özel bir önem vermektedir. Bu bağlamda, pek çok basılı eser hazırlanmış, yayınlanmıştır.

Bunlardan biri kolektif bir öykü kitabıdır. Dışarıdaki fotoğrafçı arkadaşlarımızın çektiği fotoğraflar içerideki arkadaşlara yollanmış, onlardan fotoğrafların hikâyesini yazmaları istenmiş, 2012 yılında yayınlanan Kıyıya Vuran Dalgalar adlı öykü kitabı dışarıdan içeriye sembolik bir köprü olabilmıştır. Kıyıya Vuran Dalgalar, kısa sürede ikinci basımını yapmış, çeşitli yazarların dayanışma amaçlı gerçek-

leştirdikleri imza etkinlikleri okurlardan büyük ilgi görmüştür.

Yine hapisanede karikatür uğraşını özendirmek, yaygınlaştırmak ve görünür kılmak için içerideki karikatüristlerin eserleri toplanmış, çeşitli karikatüristlerin desteğiyle elemenden geçirilerek, 2013 yılında Papucu Yarım adlı karikatür albümü çıkarılmış ve dışarıda imza günleri yapılmıştır.

Tecridin en ağır şekilde yaşandığı tekli hücrelerde kalan ağır müebbet hükümlülerinin yaşadıkları olumsuz koşullara dikkat çekmek için hücrelerde tek başına kalan 16 kişiden öyküler istenmiş, 2014 yılında Korkma Kimse Yok adlı kitap yayınlanmıştır. Bu kitap için de pek çok etkinlik gerçekleştirilmiştir.

Hapishanelerdeki insanların eserlerini yayınlamak ve okurlarla buluşturmak yönündeki köprü projeleri devam etmektedir. Nitekim basılan ilk kitapta öyküsü bulunan pek çok kişi, sonraki yıllarda kendi bireysel kitaplarını yayınlamışlardır.

Yine hapisanelerde resim yapan tutuklu ve hükümlülerin eserleri, Deli Dalgalar'ca düzenlenen çeşitli resim sergilerinde sergilenmiş, bu alanda da ilgi yaratılmaya çalışılmıştır.

Dışarıda Deli Dalgalar, çalışmalarındaki nihai hedefini, “Ya siz buraya, ya biz oraya!” sloganıyla özetler. Dışarıda Deli Dalgalar cezaevleri merkezli bir çalışmadır. Ancak cezaevlerinde bulunanların sesi olmak, çalışmasının ana felsefesini oluşturur. Topluma cezaevlerinde yaşanan sorunları ve hak ihlallerini kendimizi “aracı” kılarak anlatmak değil, doğrudan içerdekilerin anlatmasını sağlamak birincil önceliğimizdir. Hapishanelerde bulunan tutuklu ve hükümlülerin seslerini duyurmanın, bu sesi topluma ulaştırmanın toplumda tecride karşı bilinç oluşturmak konusunda büyük önem taşıdığını dü-

şünüyoruz. Çünkü tecrit, onların seslerinin dışarıya ve dolayısıyla insanlara ulaşmasını engellemek üzerine kurulu bir sistemdir. F Tip-lerinde hücrelerin buz gibi insansızlığına, insan sıcağını sızdırmak o duvarların yıkılması anlamına geliyor. Çat kapı gönderdiğimiz mektupların, kitapların işlevi bu aslında. Zarfın üzerinde daha önce hiç tanımadığınız bir insanın adını gördüğünüzde yaşadığınız şaşkınlık ve sarsılma, peş peşe gelen sorular, içinizi ısıtan umutla kâğıda kaleme sarılma çoğalmanın ve hücre yalnızlığını kırmanın kapısını aralıyor. Birileri size, “Orada olduğunu biliyoruz. Senin varlığından haberdarız” demiş oluyor ki, hücre koşullarında bunun anlamı çok büyük. Çünkü siyasi tutsakları tecrit sisteminde eritmek isteyenlerin, hücrelerin buz gibi duvarlarının ve insansızlığın diline başvurarak demek istedikleri şu; “Senin burada olduğunu kimse bilmiyor. Kimse, varlığından haberdar bile değil.” Bizim kitaplarımız, mektuplarımız, isimlerimiz, selamlarımız bunu boşa çıkarıyor. “Ne olursa olsun, hangi şart altında olursan ol, senin varlığından haberdarız.” demiş oluyoruz. Ve bu mesaj karşılığını buluyor. Kişiyi, insansızlık ve bir başınalık ortamında zamanın çürütücü yavaşlığıyla içine çekmek istedikleri anlamsızlık duygusu yok oluyor. “Anlam” yeniden üretiliyor, anlam tanımadığınız bir insanda karşılığını bulmuş, kendini üretmiş oluyor.

Dışarda Deli Dalgalar gönüllülerine gelen mektuplarda özellikle son yıllarda ağırlaşan biçimiyle tecride dönük artan şikâyetler göze çarpmaktadır. Tutuklu ve hükümlülere yasalarca tanınmış hakların bile keyfi biçimde ortadan kaldırıldığına ya da sınırlandırıldığına tanıklık ediyoruz. Hapishanedeki hak ihlallerine dönük şikâyetlerin muhatabı olan mercilere yapılan başvurulardan sonuç alamamakta, basına ulaşmamakta, aylarca iletişim ya da görüş yasakları nedeniyle çoğu zaman ailelerine bile zamanında haber verememekte, ulaşmamaktadırlar. Tecrit, hapishaneler sorununu gün be gün ağırlaştırmakta,

tutuklu ve hükümlülerin yaşam alanları her geçen gün daraltılmakta ve nihayet yaşam alanı tanınmamaktadır. Bu anlamda içinden geçtiğimiz süreç kaygı vericidir. Hapishaneler sorunuyla özellikle insani yönden ilgilenme çabası içinde olan Deli Dalgalar, 11 yıldır insani olarak belki de en büyük zorlanmayı yaşamaktadır. Kitaplar engellenmekte, mektuplar ya kaybolmakta ya da geri gelmektedir. Keyfi sevkler, eziyete dönüşmüştür. Tecrit koşulları bir an önce ortadan kaldırılmalı, ceza içinde ceza mantığından vazgeçilerek, tutuklu ve hükümlülere yasaların gerektirdiği haklar acilen tanınmalıdır.

EKLER

"Umarım bu mektubum elinize ulaşır ve duyarlılık gösterip, sorunlarımızla ilgilenir gerekli başvuru- girişimlerde bulunursunuz. Herhangi bir sosyal aktiviteden (spor, hobi, atölyeler, kurslar, sinema vb.) Yararlandırılmıyoruz. Bir ay önce-sine kadar göstermelik olması için haftada 45 dakika spora çıkarılıyorduk. Artık ona dahi gerek duymuyorlar. Koğuştan sadece telefon ve görüş için (ziyaret) çıkıyoruz. Her aramada gardiyanlar tahrik edici yaklaşım kantinden aldığımız kimi eşyalarımızı alıkoyuyorlar. Kitap sınırlaması var ve kendilerinin kontrol edip verdiği kitaplara daha sonra yasak deyip el koyuyorlar. Dergi, haftalık gazete vb. aylarca bekletilip öyle veriliyor. Kitap sınırlaması nedeniyle değişim yapmak için verdiğimiz (üst üste) dilekçelere çok geç yanıt veriliyor. Bazen koli yolu ile gelen bir kitap veya dergi 'kayboldu, bulamıyoruz, belki başkasına vermişiz' nedenlerle verilmiyor. Ailelerimizin gönderdiği kırtasiye malzemeleri (defter, kalem vb.), neversim, kapşonlu elbiseler verilmiyor. Kantinde satılan kırtasiye malzemelerinin hem fiyatları yüksek hem de kalitesiz, kullanışlı değil. Yüzlerce km öteden gelen ailelerimiz 5-10 dakika gecikti bahanesiyle görüşe alınmıyor. Aileler saatlerce kapıda beklemek zorunda kalıyorlar. Üç kişiden fazla kişinin fotoğraf çekmesine izin verilmiyor. OHAL kalkmasına rağmen bu uygulama devam ediyor. Depoda bulunan sürekli kullandığımız kimi eşyalarımız haberimiz olmadan ailelere veriliyor. Mektuplar geç gidip geliyor, bazen de kayboluyor. 20 metre ötemizde bulunan cezaevine gönderdiğimiz mektup aylar sonra ulaşıyor. Hastahane sevkler konusunda da aylar süren bir bekleme-erteleme sorunu devam ediyor. Kimi bölümler-polikliniklerde kelepçeli muayene-tedavi dayatılıyor. Radyolarımız aramalarda alınıp verilmedi. Kantinde satılan radyoları kontrol amaçlı toplamaları keyfi bir uygulamadır."

Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi

Ankara

Konu: adlı mahpusun aktardığı sorunlara dair başvurumuzdur

Derneğimize (Ceza İnfaz Sisteminde Sivil Toplum Derneği – CİSST) 10.10.2017 tarihinde mektupla başvuran kendisinin ve koğuş arkadaşlarının aşağıda ki sorunları yaşadığını aktarmıştır;

- Kendilerinden daha önce uygulanmayan bir şekilde “kimlik” taşımalarının istendiğini, bu kabul etmeyen mahpusların revir, hastane sevki, ortak etkinlikler gibi en temel haklarının ellerinden alındığını,
- Telefonla konuşmaları esansında daha önce uygulanmayan bir şekilde mahpusun ve mahpus ailesinin isim soyisim ve birbirlerini tanıyıp tanımadığını belirtmesinin istendiği. Telefon hakkını kullanabilmek için zaten bütün belgelerin idareye verilmiş olması gerektiği ve mahpusların zaten önceden onaylanan numaralar dışında bir numara arama haklarının olmadığı dikkate alınırsa bu uygulamanın herhangi bir dayanağı olmadığını,
- Kendilerinin bu uygulamayı kabul etmemeleri durumunda telefon konuşmalarının kesildiğini ve yasal olarak kendilerine tanınmış telefon hakkını kullanamadıklarını,
- Yasal olarak basılan ve dışarı da satılan “Özgürlükçü Demokrasi” gazetesinin toplatma kararı olmamasına rağmen kendilerine verilmediğini,

- Koşu aramalarının çok provakatif bir şekilde yapıldığını, daha önce içeri aldıkları kitaplara el konulduğunu, okuma komisyonundan geçip kendilerine ulaşmış mektuplara dahi el konulduğunu,
- Radyolarının toplatıldığını, sadece FM kanalına ayarlaması zorunluluğu getirdiğini ve bu uygulama için gerekli olan paranın kendilerinden istendiğini,
- Haftalık 10 saat olması gereken ortak kullanım alanlarının, ayda bir iki saatle sınırlandırıldığını,
- Ortak kullanım alanlarına 10 kişi çıkarılmaları gerekirken bu sayının 5-6'ya indirildiğini,
- Son bir aydır hiçbir yasal zemini olmamasına rağmen genellikle öğlen saatlerinde havalandırma kapılarının kapatıldığını,
- Tüm bu sorunların sistemli bir şekilde son üç aydır arttığını, aktarmıştır.

Bolu F Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nda tutulmakta olan ve arkadaşlarının durumunun gözden geçirilmesini ve bu konudaki girişimlerinizin tarafımıza da bildirilmesini talep ediyoruz.

16.10.2017

B. Katut

Ceza İnfaz Sisteminde Sivil Toplum Derneği (CİSST)

Katip Mustafa Çelebi Mah. Billurcu Sok.
No:5 D:2 Beyoğlu/İstanbul

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'ne
ANKARA

Konu: adlı mahpusun iletişim hakkının
kısıtlanmasına kendisine dair başvurumuzdur

Derneğimize(Ceza İnfaz Sisteminde Sivil Toplum Derneği–CİSST)
14.05.2018 tarihinde mektupla başvurana aşağıda
belirttiği uygulamalar nedeniyle ifade özgürlüğünün kısıtlandığını
belirtmiştir;

- Kendisinin daha önce kullandığı radyonun bozulması üzerine,
bozulan radyoyu depoda bulunan radyosuyla değiştirmek
istediğini, bunun üzerine bozulan radyo kendisinden alındığını
ama yeni radyosunun hiçbir yasal gerekçesi olmadığı halde
kendisine verilmediğini,
- Kendisinin epilepsi hastası olduğunu ve tedavi sürecinde radyo
dinleme, sosyal aktivitelere katılmasının sağlığı açısından iyi
olacağına dair doktor raporları bulunduğunu, bu raporların
sağlık dosyasında mevcut olduğunu buna rağmen radyosunun
kendisine verilmediğini ve bu durumun tedavi sürecini de
olumsuz etkilediğini,
- Kendisinin yazmış olduğu kürtçe kitabı daktiloda yazılması için
dışarıya gönderdiğini, kitabın daktiloda yazılıp düzeltildikten
sonra kendisine gönderildiğini ama “çevirmen yok” gerekçesiyle
kitabının kendisine verilmediğini,

- Kitabına son okuma yapmadan yayınlamasının mümkün olmadığını bu uygulamanın kitabını yayınlama hakkını da elinden aldığını,
- Bu konuda cezaevi idaresi ile sorunların çözümü konusunda diyalog kurmaya çalıştığını ama özellikle ikinci müdür ve baş infaz koruma memurunun sorunlara çözüm odaklı yaklaşmak yerine sorunları derinleştiren bir tarzla kendilerine yaklaştığını aktarmıştır.

Bursa H Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nda tutulmakta 'ın durumunun gözden geçirilmesini daha fazla mağduriyet yaşamaması için bir an önce yazım çalışmalarının ve rodyosunun kendine verilmesini, bu konudaki girişimlerinizin tarafımıza da bildirilmesini talep ediyoruz.

23.05.2018

B. Karat

Ceza İnfaz Sisteminde Sivil Toplum Derneği (CİSST)

Katip Mustafa Çelebi Mah. Billurcu Sok.

No:5 D:2 Beyoğlu/İstanbul

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Kırıkkale F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
(Eğitim Kurulu Başkanlığı)

Karar Tarihi : 29/08/2018

Karar No : 2018/88

KURUMDA UYGULANACAK EĞİTİM VE İYİLEŞTİRME KARARI

Kırıkkale F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü Eğitim Kurulu Kurul Başkanı V. başkanlığında aşağıda isim ve ünvanları yazılı mevcut üyelerin iştiraki ile toplandı.

KARAR

F Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumumuzda hükümlü ve tutuklulara Ziyaretçi -Posta-Koli ve avukatları tarafında gelen yayınlarla ilgili olarak;

1)5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu 81. maddesi ile fikir ve sanat eserlerinin korunmasına ilişkin yönetmelik kapsamında korunması öngörülen telif haklarını ihlal ettiği anlaşılan **bandrolsüz** hiç bir yayının hükümlü ve tutuklulara verilmemesine;

2)Ziyaretçi-Posta-Koli ve Avukatları tarafında gelen her türlü yayın bandrollü olsa bile üzerinde oynama yapılan , belirli yerleri altının çizilen , çeşitli işaretlemeler yapılan yayınların içeriğinde şifreli bir takım mesajlar olabileceği değerlendirildiğinden güvenlik gereğiyle hükümlü ve tutuklulara verilmemesine ve depoya kaldırılmasına;

3) Yabancı dilde gelen yayınların tercüme edildikten sonra hükümlü ve tutuklulara verilmesine;

Alınan Kararların talep eden hükümlü ve tutuklulara tebliğ edilmesine;

Kararın tebliğ tarihinden itibaren 15 gün içerisinde Kırıkkale İnfaz Hakimliğine itiraz edebileceğinin hatırlatılmasına oy birliği ile karar verilmiştir.

Başkan	Üye	Üye
Kurum Müdürü V.	Kurum 2.Müdürü	Psikolog
Üye	Üye	Üye
Psikolog	Öğretmen	Kütüphane Memuru

T.C.

KARŞIYAKA

1. AĞIR CEZA MAHKEMESİ

DEĞİŞİK İŞ KARAR

DEĞİŞİK İŞ NO : 2018/25 D.İş

BAŞKAN :

ÜYE :

ÜYE :

KATİP :

Hükümlü 18.12.2017 tarihli dilekçesi ile, Karşıyaka İnfaz Hakimliğinin 11.12.2017 tarih, 2017/5289 Esas 2017/5514 Karar sayılı kararına itiraz etmiş olmakla, itiraz konusunda C.Savcısının yazılı düşüncesi alınarak, dosya üzerinde yapılan inceleme sonunda,

GEREĞİ DÜŞÜNÜLDÜ:

Hükümlü İzmir 2 Nolu T tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu İdare ve Gözlem Kurulu Başkanlığınca verilen 07.11.2017 tarih 2017/430 sayılı karara itiraz ettiği,

İtiraz üzerine Karşıyaka İnfaz Hakimliğinin 23.12.2017 tarih, 2017/5533 Esas 2017/5663 Karar sayılı kararı ile, İdare ve Gözlem Kurulu Kararının Yönetmelik gereğinin yerine getirildiği, kararda herhangi bir isabetsizlik bulunmadığı kanun yasa ve yönetmeliklere uygun olduğu, takdir hakkının kötüye kullanıldığına dair delil de bulunmadığı anlaşılma hükümlünün itirazının reddine karar verildiği,

Hükümlü 18.12.2017 tarihli dilekçesi ile verilen karara itiraz ettiği, itiraz üzerine dosyanın Mahkememize gönderildiği anlaşılmıştır.

Mahkememizce yapılan inceleme sonucu; hükümlüye yayınlanması düşünülen ve hükümlü tarafından yazılan kitabın son şeklinin verilmesi için hükümlüye gönderildiği, hükümlüye kitabın verilmemesi halinde kitabın yayınlanma ihtimalinin ortadan kalkacağı, hükümlünün Ceza İnfaz Kurumunda kitap yazmasını engelleyen bir mevzuat hükmünün bulunmadığı, belgenin fotokopi bir belge olması ve kitap formatında olması dikkate alınarak kurum güvenliğini tehlikeye düşürme gibi bir durumda söz konusu olmadığından kitap taslağının hükümlüye verilmesine bir sakınca bulunmadığından hükümlünün itirazının kabulüne, Karşıyaka İnfaz Hakimliğinin 23.12.2017 tarih, 2017/5533 Esas 2017/5663 Karar ve İzmir 2 Nolu T tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu İdare ve Gözlem Kurulu Başkanlığınca verilen 07.11.2017 tarih 2017/430 sayılı kararının iptaline karar vermek gerekmiştir.

KARAR-Gerekçesi yukarıda açıklandığı üzere;

Hükümlü itirazının **KABULÜNE**,

Karşıyaka İnfaz Hakimliğinin 23.12.2017 tarih, 2017/5533 Esas 2017/5663 Karar sayılı kararının **İPTALİNE**,

İzmir 2 Nolu T tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu İdare ve Gözlem Kurulu Başkanlığınca verilen 07.11.2017 tarih 2017/430 sayılı kararının **İPTALİNE**,

İtiraz konu kitap taslağının hükümlü Nusret Yıldız'a İzmir 2 Nolu T tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunca **VERİLMESİNE**,

Dosyanın Karşıyaka İnfaz Hakimliğine iadesine,

Karardan bir örneğinin mahkemesince hükümlü tebliğine,

Dosya üzerinde yapılan inceleme sonucunda C.Savcısının mütalaasına uygun CMK 271/4 Madde gereği kesin olarak oybirliği ile karar verildi.19.01.2018

Başkan

 E-imza

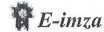
Üye

 E-imza

Üye

 E-imza

Katip

 E-imza

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'ne
ANKARA

Konu: adlı mahpusun aktardığı sorunlara dair başvurumuz

Derneğimize (Ceza İnfaz Sisteminde Sivil Toplum Derneği – CİSST) 14.07.2017 tarihinde mektup yazarak başvuran , kendisinin ve arkadaşlarının yaklaşık beş ay önce kendi istekleri dışında şuan buldukları Maltepe 1 Nolu L Tipi Ceza İnfaz Kurumu'na sevk edildiklerini ve o tarihten beridir aşağıda ki sorunları yaşadıklarını aktarmıştır;

- Buldukları Ceza İnfaz Kurum'una getirildikleri 21 Ocak 2017 tarihinden beridir kendilerini aylık dergi ve gazetelerin sadece bir ay verildiğini ve sonrasında verilmediğini,
- Getirdikleri kitapların bir kısmı,özellikle kendisinin getirdiği kitapların büyük bir kısmının kayboldu gerekçesiyle kendilerine verilmediğini,
- Dışardan koliyle gelen gelen veya ailelerin görüşte getirdiği kitapların kendilerine verilmediğini,
- Spor,sohbet ve sosyal etkinliklere çıkarılmadıklarını,
- Havalandırma kapılarının geç açılıp,erken kapatıldığını, diğer koğuşların kapılarının ise kurallara uygun bir şekilde açılıp kapatıldığını anonslardan duyduklarını ve bu uygulamanın sadece kendilerine dönük olduğunu,

- İdare tarafından karşılanması gereken florans, masa, sandalye, çeşme bataryaları gibi demirbaş niteliğinde ki eşyaların paralarının kendilerinden tahsil edildiğini, aktarmıştır.

Maltepe 1 Nolu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nda tutulan ve arkadaşlarının şikayetlerinin dikkate alınarak incelenmesini, gereğinin yapılmasını ve bu konudaki girişimlerinizin tarafımıza da bildirilmesini talep ediyoruz.

14.08.2017

Berivan E. Korkut

B. Korkut

Ceza İnfaz Sisteminde Sivil Toplum Derneği (CİSST)

Katip Mustafa Çelebi Mah. Billurcu Sok.
No:5 D:2 Beyoğlu/İstanbul

Cezaevleri İzleme Kurulu Başkanlığı'na

Kayseri

Konu: adlı mahpusun sevk sonrası eşyalarının kendisine teslim edilmemesine dair başvurumuzdur

Derneğimize(Ceza İnfaz Sisteminde Sivil Toplum Derneği–CİSST) 17.04.2018 tarihinde mektupla başvuran , kendisi dahil otuz kişinin istekleri dışında Edirne F Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'ndan zorla Kayseri 2 Nolu T Tipi Ceza İnfaz Kurumu'na sevk edildiklerini, sevk esnasında bazı eşyalarını almalarına izin verilmediği ve kendilerine posta yoluyla ulaştıracaklarının belirtildiği, geldiğinden beridir eşyalarını almak için başvuruda bulunduğu ama bir sonuç alamadığını aktarmıştır. Özellikle uzun zamandır üzerinde çalıştığı el yazımı çalışmalarının kendisine verilmediğini, bu çalışmaların; 3 adet ajanda, 3 adet bloknote defter, A-5 boyutunda ki defterlerinde bulunduğunu belirtmiştir. Uzun zamandır üzerinde çalıştığı kitap taslağında el konulan yazım çalışmaları arasında olduğunu ve bu durumun kendisinin ifade özgürlüğünü keyfi olarak kısıtladığını, kendisine yasal bir gerekçede bildirilmediği için yargı yoluna gidemediğini de eklemiştir.

Kayseri 2 Nolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nda tutulmakta olan 'in durumunun gözden geçirilmesini daha fazla mağduriyet yaşamaması için bir an önce yazım çalışmalarının kendine verilmesini ve bu konudaki girişimlerinizin tarafımıza da bildirilmesini talep ediyoruz.

25.04.2018

Berivan E. Korkut

Ceza İnfaz Sisteminde Sivil Toplum Derneği (CİSST)

Katip Mustafa Çelebi Mah. Billurcu Sok.

No:5 D:2 Beyoğlu/İstanbul

Yaklaşık 10 aydır hiçbir sosyal-sportif faaliyetlerden faydalanamadıkları ve sohbet haklarını kullanamadıkları iddiası ile ilgili olarak; Kurumlarında tüm hükümlü ve tutuklulara kurs, atölye ve eğitsel faaliyetler ile ilgili olarak günümüz itibariyle bilgilendirme yapıldığı, hükümlü/tutuklulardan gelen talepler doğrultusunda İlçe Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğü ile görüşmelere başlandığı, İlçe Halk Eğitim Müdürlüğü talep edilen kurslar için öğretmen görevlendirmesi yaptığı takdirde kurumlarında uygun görülen kursların açılmasının planlandığı, günümüze kadar PKK hükümlü/tutuklularına ait herhangi bir yazılı müracaat olmadığı. Ayrıca; hükümlü ve tutukluların kurumları eğitim kurulu başkanlığının 28/02/2018 tarih ve 2018/16 sayılı kararı ile eğitim ve iyileştirme kararı kapsamında serbest spor etkinliği olarak voleybol, basketbol gibi etkinliklere 1 ‘er saat çıkarıldığı,

T.C.
BOLU
İNFAZ HÂKİMLİĞİGEREKÇELİ KARAR
TÜRK MİLLETİ ADINADOSYA NO : 2017/425 Esas
KARAR NO : 2017/1007HAKİM : 194333
KATİP : 140855

- İTİRAZ EDENLER : 1- d.lu, halen Bolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda hükümlü. T.C.NO:
- 2- d.lu, halen Bolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda hükümlü. T.C.NO:
- 3- d.lu, halen Bolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda hükümlü. T.C.NO:
- 4- d.lu, halen Bolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda hükümlü. T.C.NO:
- 5 d.lu, halen Bolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda hükümlü. T.C.NO:
- 6- d.lu, halen Bolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda tutuklu. T.C.NO:
- 7- d.lu, halen Bolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda hükümlü. T.C.NO:
- 8- d.lu, halen Bolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda hükümlü. T.C.NO:
- 9- d.lu, halen Bolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda hükümlü. T.C.NO:
- 10- d.lu, halen Bolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda hükümlü. T.C.NO:
- 11- 4 d.lu, halen Bolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda hükümlü. T.C.NO:
- 12- d.lu, halen Bolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda hükümlü. T.C.NO:
- 13- d.lu, halen Bolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda hükümlü. T.C.NO:

- 14- d.lu, halen Bolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda hükümlü. T.C.NO:
- 15- d.lu, halen Bolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda hükümlü. T.C.NO:
- 16- d.lu, halen Bolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda hükümlü. T.C.NO:
- 17- d.lu, halen Bolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda tutuklu. T.C.NO:
- 18- d.lu, halen Bolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda tutuklu. T.C.NO:
- 19- d.lu, halen Bolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda hükümlü. T.C.NO:
- 20- d.lu, halen Bolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda hükümlü.
- 21- d.lu, halen Bolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda hükümlü. T.C.NO: :
- 22- d.lu, halen Bolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda hükümlü. T.C.NO:
- 23- d.lu, halen Bolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda hükümlü. T.C.NO:
- 24- d.lu, halen Bolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda hükümlü. T.C.NO:
- 25- d.lu, halen Bolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda hükümlü. T.C.NO:
- 26- d.lu, halen Bolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda tutuklu. T.C.
- İTİRAZ KONUSU : EĞİTİM KURULU KARARINA İTİRAZ
İTİRAZ TARİHLERİ : 13/03/2017
KARAR TARİHİ : 21/04/2017

İtirazcıların 13/03/2017 tarihli dilekçeleri gelmekle incelendi.

GEREĞİ DÜŞÜNÜLDÜ:

İtirazcılar

13/03/2017 tarihli *dilekçelerinde özetle*; Bolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü Eğitim Kurulu Başkanlığı'nın 03/03/2017 tarih 2017/28 sayılı Eğitim Kurulu Kararına itiraz etmişlerdir.

Cumhuriyet Savcısı yazılı mütalaasında özetle; usul ve esas yönünden hukuka uygun Bolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü'nün 03/03/2017 tarih ve 2017/28 karar sayılı Eğitim Kurulu Kararına karşı yapılan itirazın reddine karar verilmesi mütalaasında bulunmuştur.

Hükümlülerin dilekçeleri, Eğitim Kurulu Başkanlığı' nın kararı, kararlardaki gerekçe ve dosya kapsamı hep birlikte değerlendirildiğinde;

Anayasa'nın "Temel hak ve hürriyetlerin sınırlanması" kenar başlıklı 13. Maddesi; "Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

Anayasa'nın "Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti" kenar başlıklı 26. Maddesi; "Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir. Bu hürriyet resmi makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir almak ya da vermek serbestliğini de kapsar. Bu fıkra hükmü, radyo, televizyon, sinema veya benzeri yollarla yapılan yayımların izin sistemine bağlanmasına engel değildir.

Bu hürriyetlerin kullanılması, millî güvenlik, kamu düzeni, kamu güvenliği, Cumhuriyetin temel nitelikleri ve Devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünün korunması, suçların önlenmesi, suçluların cezalandırılması, Devlet sırrı olarak usulünce belirtilmiş bilgilerin açıklanmaması, başkalarının şöhret veya haklarının, özel ve aile hayatlarının yahut kanunun öngördüğü meslek sırlarının korunması veya yargulama görevinin gereğine uygun olarak yerine getirilmesi amaçlarıyla sınırlanabilir.

Haber ve düşünceleri yayma araçlarının kullanılmasına ilişkin düzenleyici hükümler, bunların yayımını engellemek kaydıyla; düşünceyi açıklama ve yayma hürriyetinin sınırlanması sayılmaz.

Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyetinin kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunla düzenlenir." hükümlerini taşımaktadır.

Anayasa'nın "Bilim ve sanat hürriyeti" kenar başlıklı 27. Maddesi; "Herkes, bilim ve sanatı serbestçe öğrenme ve öğretme, açıklama, yayma ve bu alanlarda her türlü araştırma hakkına sahiptir. Yayma hakkı, Anayasanın 1 inci, 2 nci ve 3 üncü maddeleri hükümlerinin değiştirilmesini sağlamak amacıyla kullanılamaz. Bu madde hükmü yabancı yayınların ülkeye girmesi ve dağıtımının kanunla düzenlenmesine engel değildir." hükümlerini taşımaktadır.

5275 s. CGTİHK'nun;

Sürelî veya süresiz yayınlardan yararlanma hakkı

Madde 62- (1) Hükümlü, mahkemelerce yasaklanmamış olması koşuluyla sürelî ve süresiz yayınlardan bedelini ödeyerek yararlanma hakkına sahiptir.

(2) Resmî kurumlar, üniversiteler, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile mahkemelerce yasaklanmamış olması koşuluyla Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıflar ve kamu yararına çalışan dernekler tarafından çıkarılan gazete, kitap ve basılı yayınlar, hükümlülere ücretsiz olarak ve serbestçe verilir. Eğitim ve öğretimine devam eden hükümlülerin ders kitapları denetime tâbi tutulamaz.

(3) Kurum güvenliğini tehlikeye düşüren veya müstehcen haber, yazı, fotoğraf ve yorumları kapsayan hiçbir yayın hükümlüye verilmaz.

5275 s. CGTİHK'nun;

Hükümlüye dışarıdan gönderilen hediye kabul etme hakkı

Madde 69- (1) Kapalı ceza infaz kurumlarındaki hükümlü, dinî bayram, yılbaşı veya kendi doğum günlerinde, dışarıdan gönderilen ve kurum güvenliği için tehlikeli olmayan bir hediye kabul etme hakkına sahiptir. Bunun esas ve usulleri tüzükte gösterilir.

tehlikeye düşürdüğü veya müstehcen haber, yazı, fotoğraf ve yorumları kapsadığı tespit edilen yayımın tutuklu/hükümlüye verilmeyeceğini söyleyebilir.

Anayasanın 26.maddesinde düzenlenen düşünceyi açıklama veya yayma hürriyeti gereği bu hürriyetin resmi makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir almak yada vermek serbestliğini de kapsayacağını belirtmiştir.

"Öncelikle, bir fikrin oluşabilmesi için gerekli olan bilgi ve fikirleri inceleme, araştırma, elde etme, serbestçe öğrenme ve haberleşme özgürlüğü gibi haklar bu kapsamdadır." (Prof.Dr.Durmuş Tezcan, Prof.Dr.Mustafa Ruhan Erdem, Prof.Dr.Öğüz Sancakdar, Yrd.Doç.Dr.Rıfat Murat Önok, İnsan Hakları El Kitabı, 6.Baskı, Kasım 2016 (Ankara), Syf.420)

Ceza İnfaz Kurumunun almış olduğu bu kararda, itiraz eden itirazcılarının düşünceyi açıklama ve yayma hürriyetine bir müdahale(sınırlama) söz konusudur. Anayasanın 13.maddesine göre, bir hak ve özgürlüğe sınırlama getirilecekse özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna demokratik toplum düzeninin ve laik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamayacağını belirtmiştir.

Anayasa Mahkemesi ve AİHM içtihatlarına göre eğer bir hakka müdahale(sınırlama) edildiğinde ilgili yüksek mahkemelerin incelemesi şu 3 aşamadan oluşmaktadır.

1-Müdahalenin "kanunda öngörülmuş" veya "kanuna uygun olarak" mı gerçekleştirilmiş ? Diğer bir deyişle müdahaleye dayanak teşkil edecek bir kuralın olup olmadığına bakılacaktır. Bunun için de müdahaleye izin veren bir kuralın mevcut olması, bu kuralın erişebilir/ulaşabilir olması ve bu kuralın öngörülebilir olması gerekecektir. 5275 sayılı Kanunun 62.maddesinde, ilgili kararda belirtildiği üzere "Hükümlü/tutuklulara kargo yoluyla yada yakınları aracılığıyla dışarıdan gelen kitap, dergi ve gazete ve benzeri alınmasına" gibi bir kısıtlama sebebinin bulunmadığı anlaşılmaktadır. Bu yönüyle bu hak ve özgürlüklere yapılan sınırlamanın kanunilik ölçütünü karşılanmadığı anlaşılmaktadır.

2-Müdahalenin yöneldiği amaç meşru mudur ? Yani müdahale ilgili düzenlemede öngörülen sınırlama sebeplerinden biri-gümekte midir? İfade özgürlüğüne yapılan bir müdahalenin meşru olabilmesi için Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen millî güvenlik, kamu düzeni, kamu güvenliği, Cumhuriyet'in temel nitelikleri, devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünün korunması, suçların önlenmesi, suçluların cezalandırılması, devlet sırrı olarak usulünce belirtilmiş bilgilerin açıklanmaması; başkalarının şöhret veya haklarının, özel ve aile hayatlarının yahut kanunun öngördüğü meslek sıralarının korunması veya yargılama görevinin gereğine uygun olarak yerine getirilmesi amaçlarına yönelik olması gerekir. 5275 sayılı kanunun 62.maddesinin 3.fıkrasında, sadece kurum güvenliğini tehlikeye düşürdüğü veya müstehcen haber, yazı, fotoğraf ve yorumları kapsadığı tespit edilen yayımların hükümlü/tutukluya verilmeyeceğini belirtmiştir. İlgili kararın Anayasa'da ve kanunda belirtilen bir sınırlama sebebine dayanmadan alınmıştır. Bu yönüyle hak ve özgürlükleri kısıtlarken meşru bir amacın bulunmadığı anlaşılmaktadır.

3-Müdahalenin demokratik bir toplumda gerekli ve ölçülü mü olduğudur. AİHM içtihatlarında ifade edilen demokratik toplumda zorunluluk kavramı müdahale teşkil eden eylemin açık bir toplumsal ihtiyaçtan kaynaklanması ve takip edilen meşru amaç bakımından orantılı olması unsurlarını içermektedir.

İfade özgürlüğü bazı sınırlandırmalara tabi olacağı, ifade özgürlüğüne ilişkin olarak Anayasanın 26.maddesinin 2.fıkrasında sayılan sınırlandırmaların Anayasanın 13.maddesinde güvence altına alınan demokratik toplum düzeninin gerekleri ve ölçülülük ilkeleri ile bağdaşmadığı konusunda bir değerlendirme yapılması gerekecektir.

Demokrasiler, temel hak ve özgürlüklerin en geniş ölçüde sağlanıp güvence altına alındığı rejimlerdir. Demokratik bir hukuk devletinde, temel hak ve özgürlüklerin özüne dokunup tümtüyle kullanılamaz hale getiren sınırlamalara yer verilemez. Anayasanın, temel hak ve hürriyetleri sınırlamasını düzenleyen 13.maddesinde de temel hak ve özgürlüklerin özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasa da öngörülen sebeplerle ve ancak kanunla sınırlandırabileceği kabul edilmiştir. Anayasal açıdan dokunulmayacak öz, her temel hak ve özgürlük açısından farklılık gösterir. Bununla birlikte kanunla getirilen sınırlamanın hakkın özüne dokunmadığının kabulü için temel hakların

kullanılmasını ciddi suretle güçleştirip amacına ulaşmasına engel olmaması ve etkisini ortadan kaldıracı bir nitelik taşımaması gerekir.

Temel hak ve özgürlüklerin özüne dokunulmaksızın yapılan sınırlamaların, demokratik toplum düzeni gerekleri ile ölçülülük ilkesine aykırı olamayacağı belirtilmiştir. Bir başka deyişle öze dokunan sınırlamalar "demokratik toplum düzeni gerekleri" ve "ölçülülük ilkesi"ne aykırı olacağından Anayasa koyucu temel hak ve özgürlüklerin özüne dokunan sınırlamalar yönünden demokratik toplum düzeni gerekleri ve ölçülülük ilkesi bakımından ayrıca inceleme yapılması gerek görmemiştir.

Eğitim Kurulu kararıyla hükümlü/tutuklulara yakınları aracılığıyla gelen kitap, dergi, gazete ve benzeri yayınların alınmaması hakkın özüne dokunduğu ve hakkı kullanamaz hale getirdiği ortadadır. Hükümlü/tutukluların dilekçelerinde belirttiği üzere kendilerinin herhangi bir gelir sahibi olmadıkları ve kitap veya yayın alma konusunda da herhangi bir şekilde maddi bir kaynaklarının bulunmadıklarını, çoğunlukla kitap, dergi ve gazete gibi yayınların yakınlarının aracılığıyla kendilerine getirildiği veya yayın evlerinden bedelsiz bir şekilde bu tür yayınları elde ettiklerini, böyle bir uygulamanın yapılmasının yayınlara ulaşmama durumu ortaya çıkaracağını belirtmişlerdir. İlgili kararlar hükümlü/tutuklulara yayın elde edebilme imkanı ortadan kalkacağı için hakka yapılan bu sınırlandırmanın hakkın özüne dokunacağından kararın iptali gerekir.

İtiraza konu kararın diğer kısmı olan "hükümlü/tutuklu talep etmesi durumunda Anayasa, TCK, CMK gibi yazılı mevzuatları yada kurum kütüphanesinde bulunmayan kitaplar ve OHAL kararname gibi çıktı alınabilecek mevzuatları ücretleri hükümlü/tutukluların emanet para hesabından karşılanması koşuluyla Ceza İnfaz Kurumu aracılığıyla verilebileceği" denmektedir. 5275 sayılı Kanunun 62.maddesinin 2.fikrasında "resmi kurumlar, üniversiteler, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile mahkemelerce yasaklanmamış olması koşuluyla Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıflar ve kamu yararına çalışan dernekler tarafından çıkarılan gazete, kitap ve basılı yayınlar, hükümlülere ücretsiz olarak ve serbestçe verilir. Eğitim ve öğretime devam eden hükümlülerin ders kitapları denetimine tabi tutulamaz." denmektedir. Alınan bu kararın ilgili kanun hükmüne açıkça aykırı olduğu görülmektedir ve kararın ilk kısmı ile ilgili yapılan yukarıdaki açıklama ve değerlendirmelerin bu kısım ile ilgili olarak da aynen uygulanması gerekir. Bu nedenle kararın bu kısmının da yukarıda izah edilen nedenlerle iptali gerekir.

İtirazcılarının itirazlarının kabulüne, ilgili kararın iptaline karar verilmesi gerekmiştir.

KARAR : Yukarıda açıklanan nedenlerle;

1-İtirazcılar

İn itirazlarının KABULÜ İLE; itiraza konu Bolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü Eğitim Kurulu Başkanlığı'nın 03/03/2017 tarih 2017/28 sayılı Eğitim Kurulu Kararının İPTALİNE,

2-) Karardan bir suretin hükümlü/tutuklulara tebliği ve gereği için Bolu F tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü'ne gönderilmesine,

Dair; Bolu C. Savcısı'nın mütalaasına aykırı olarak itirazı kabul olmak üzere, tebliğden itibaren bir hafta içinde Bolu Ağır Ceza Mahkemesine itiraz edilebileceğine, evrak üzerinde yapılan inceleme sonucu karar verildi. 21/04/2017

Katip 140855
e-İmzalıdır

Hakim 194333
e-İmzalıdır

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Ermenek M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
(Disiplin Kurulu Başkanlığı)

Karar Tarihi : 14/01/2019

Karar No : 2019/12

CEZA VERME KARARI

Hükümlüye Ait Bilgiler	:
Adı ve Soyadı	:
Doğum Tarihi	:
Ana - Baba Adı	:
Nüfusa Kayıtlı Olduğu Yer	:
Ceza Bilgileri	:
Kararı Veren Makam	: Karaman Ağır Ceza Mahkemesi
Karar Tarihi	: 01/08/2018
Esas/Karar No	: 2018/646 /2018/646
Suç/Suçlar	: Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Ticareti Yapma veya
Sağlama, Hakaret	
Ceza Miktarı (Yıl, Ay, Gün)	: 8 Yıl 33 Ay 60 Gün HAPIS
Uygulanan Kanun Maddesi	: Türk Ceza Kanunu 53/1
Suç Grubu	: Adli

Tahliye Tarihleri : Hakederek Tahliye 15/04/2025 , 5275 S.K.107/2 Md.(OHAL-671 Sayılı KHK) 13/10/2020

Disiplin Cezası Karar Tarihi ve No : 14/01/2019-2019/12

Disiplin Cezası Türü/Süresi : Hücreye Koyma/1 Gün

Disiplin Cezasını Gerektiren Eylem: Kurumda korku, kaygı veya panik yaratabilecek biçimde söz söylemek veya davranışta bulunmak

OLAYIN OLUŞU VE DURUMUN DEĞERLENDİRİLMESİ:

Kurumumuz telefon görevlileri tarafından düzenlenen 07/01/2019 tarihli tutanakta hükümlü kardeşi ile yapmış olduğu telefon görüşmesinde kurum görevlileri hakkında asılsız iddialarda bulunduğu, görevlileri ailesine hedef gösterdiği, kurumu ve ailesini paniğe sürüklediği belirtilmiş olup, konu hakkında disiplin soruşturması başlatılmış ve savunması istenmiştir.

Telefon görüşmesinin içeriğini incelenmesi sonucunda ailesine görevliler bana işkence ediyorlar, öldürmekle tehdit ediyorlar, giden savcılığa şikayetle bulunun gibi asılsız iddialarda bulunduğu, görevlilere iftira attığı, zan altında bıraktığı, görevlileri ailesine hedef gösterdiği, görevlileri şikayet edin diyerek baskı altına almaya çalıştığı anlaşılmıştır.

09/01/2019 tarihli sözlü savunmasında özetle Karaman ceza infaz kurumundan güvenlik nedeniyle nakil geldiğini, hasmı olduğunu söylediğini, başmemurun kendisine Karaman ceza infaz kurumunda görevli ile ne yaşadın da buraya paket geldin, o benim hem hemşerim hem de burada beraber görev yaptık, burada erkeklığın sökmöz, burada biz varız gibi söylemlerde bulunduğunu, cinsel suçu olmadığı halde kendisini cinsel koğuşa verdiği, 4 ay boyunca cinsel koğuşa kaldığını, böyle yaparak kendisine işkence ettiğini, 28/12/2018 tarihinde başmemurun kendisine eşvaralarını hazırla seni C-3 koğuşundan alacağım dediğini, C-3 koğuşundan alarak hasmı olan bulunduğu B-10 koğuşuna verdiği, yaşanan bu olaylar hakkında Karaman Cumhuriyet Başsavcılığına ve Adalet Bakanlığına şikayet dilekçesi yazdığını, ailesi ile yapmış olduğu

telefon görüşmesinde de bu hususları ailesini anlattığını, şikayetçi olmalarını istediğini, aslı olmayan hiç bir şeyi ailesini anlatmadığını, görevlileri ailesine hedef göstermediğini, ailesini paniğe sokmadığını ifade etmiştir.

Tüm dosya kapsamının değerlendirilmesi sonucunda; hükümlünün bu güne kadar görevli personel ile hiç bir sorun yaşamadığı, yine bu bu güne kadar hakkında hiç bir disiplin soruşturması yapılmadığı, 07/01/2019 tarihinde ailesini arayıp "görevliler bana işkence ediyorlar, öldürmekle tehdit ediyorlar, bunları gidin savcılığa şikayet edin" gibi asılsız iddialarda bulunduğu, görevlilere iftira attığı, zan altında bıraktığı, ailesine hedef gösterdiği, böyle davranarak görevlilerin moral ve motivasyonunu bozduğu, baskı altına almaya çalıştığı, bu yolla isteklerini kabul ettirmek amacıyla olduğu, açık olarak görüldüğü üzere iddialarının gerçeği yansıtmadığı, görevliler tarafından herhangi bir işkenceye ve tehdide maruz kalmadığı, hükümlünün bu davranışı ile kurumun asayiş ve düzenini bozduğu, kurumda kaygı ve paniğe neden olduğu, ailesini tedirgin ettiği, görevlileri hedef gösterdiği, diğer hükümlü ve tutuklulara kötü örnek teşkil ettiği, ayrıca B-10 koğuşunda arkadaşı olduğu için kendisi isteği ile geçtiği, yaklaşık olarak 12 gün B-10 koğuşunda kaldığı, odada hasmı olduğuna dair herhangi bir beyan da bulunmadığı, kuruma ilk girdiği esnada da böyle bir beyanın olmadığı, B-10 koğuşunda da bu süre zarfında herhangi bir olay yaşanmadığı, 12 gün sonra ile hasımlı olduğunu söylediği, amacının koğuştan çıkmak yada bu kurumdan kendini güvenlik nedeniyle sevk ettirmek olabileceği anlaşılmıştır. Dolayısı ile yukarıda bahsedildiği ve gerekçeleri açıklandığı üzere iddialarının asılsız olduğu, görevlilere iftira attığı, görevlileri zan altında bırakmaya çalıştığı, ailesine hedef gösterdiği, şikayeti bir koz olarak kullanıp görevliler üzerinde baskı kurmaya çalıştığı tespit edilmiş olup 5275 sayılı kanunun 43/2-(d) maddesi gereğince kurumda korku, kaygı ve panik yaratabilecek biçimde söz söylemek ve davranışta bulunmak suçundan 1 aydan 3 aya kadar hücreye koyma cezası ile cezalandırılmasının gerektiği ancak adı geçen hükümlünün dosyasında halen kaldırılmamış disiplin cezasının bulunduğu tespit edilmiş olmasından dolayı 5275 S.K.nun 48/2. maddesi gereğince bir üst cezanın uygulanması gerektiği ve bir üst ceza olan 5275 Sayılı Kanunun 44/2. maddesi gereğince 1 günden 10 güne kadar hücreye koyma cezası ile cezalandırılmasının uygun olacağı kanaatine varılarak aşağıdaki şekilde karar verilmiştir.

KARAR

Tüm dosya kapsamının değerlendirilmesi sonucunda gerekçeleri yukarıda açıklandığı üzere hükümlü kurumda korku, kaygı ve panik yaratabilecek biçimde söz söylediği ve davranışta bulunduğu anlaşılmış olduğundan ayrıca adı geçen dosyasında kaldırılmamış disiplin cezasının da bulunduğu göz önüne alınarak 5275 sayılı kanunun 43/2-(d)- 48/2. ve 44/2. Maddeleri gereğince 1 GÜN HÜCREYE KOYMA CEZASI İLE CEZALANDIRILMASINA;

Kararın adı geçene tebliğine, dosyasına tevdiine, kararın tebliğ tarihinden itibaren 15 gün içinde Ermenek İnfaz Hakimliğine itiraz süresinin olduğunun, İnfaz Hakimliği kararına karşı tebliğ tarihinden itibaren 1 hafta içerisinde Ermenek Ağır Ceza Mahkemesine itiraz edebileceğinin tebliğ sırasında kendisine hatırlatılmasına, itiraz yolları tükenerek kesinleşmesi neticesinde verilen disiplin cezasının infaz edilmesine disiplin kuruluna oy birliğiyle karar verildi.

Başkan

Üye

Üye

Üye

Üye

Üye

"C.G.T.H.K. (5275) sayılı kanun üçüncü kısım birinci bölüm madde 20/1 hükümlünün avukatı ile görüşmesi açıkça belirtilmiş. Fakat kurum idaresi avukatımla görüşmeme engel oluyor. Devam eden davan yoksa avukatınla görüşemezsin diye beyan ediyor. Normalde devam eden davalarım var. Ama kanunen yasadışı bir engelleme. Şikayetçiyim."

"Tarafsız medya organlarından yararlanamıyoruz. Koşuğumuza sadece Cumhuriyet ve Sözcü gazetelerini alabiliyoruz. Defalarca talepte bulunmamıza rağmen Birgün ve Evrensel gazeteleri OHAL gerekçesi ile verilmiyor. Fakat biz bu gazetelerin başka cezaevlerine girdiğini biliyoruz. Fox TV yayını bile kesilmiş durumda."

"Dışarı gönderdiğimiz kimi mektupların da yaptığımız görüş, politik, ekonomik ve benzeri değerlendirmeler sakıncalı görülerek keyfi şekilde engellenmiştir, engelleniyor. Yapılan değerlendirmeler "cumhurbaşkanına hakaret" veya "örgüte üye olmak" gibi komik gerekçelerle bazı arkadaşlarımıza disiplin cezası verilmiştir, mahkemelerde davalar açılmış, yargılanmaları devam etmektedir."

"11.2018 tarihinde cezaevi müdürü ve gardiyanları sürekli yapılan rutin arama için koşuğa girdiler. Arama esnasında koşuğa bulunan tüm radyolarımıza el konuldu. Konulma gerekçesi ise, 'Am' frekanslı radyoların toplatılması kararına ilişkin gelen genelgeymiş... Elimizde bulunan radyoları cezaevinin iç kantininden satın almıştık. Zaten her radyo alışımızda, radyo kontrol ediliyor. 'Am' frekansı var ise işlevsiz bırakılıp bizlere veriliyordu. Bu nedenle cezaevi idaresi 'Am' frekanslı radyoların elimizde bulunmadığını bilmesine rağmen, radyolarımıza el koyması keyfi bir tutum içermektedir."

CİSST
CEZA İNFAZ SİSTEMİNDE SİVİL TOPLUM DERNEĞİ

TCPS
TÜRKİYE HAPİSHANE ÇALIŞMALARI MERKEZİ

İsveç
Sverige